SOCIETATEA DE ȘTIINȚE ISTORICE DIN ROMÂNIA
FILIALA MUȘCEL - CÂMPULUNG, JUDEȚUL ARGEȘ

MUȘCELUL

REVISTĂ DE ISTORIE

NR. 17 / 2025

Revista de istorie este o revistă care abordează cu prioritate istoria, cultura, civilizația, personalitățile fostului județ Mușcel, județ abuziv desființat la mijlocul sec. XX .

Editura Larisa

ROMÂNIA

1918-2025 SĂRBĂTORIM ÎMPREUNĂ

COPERTA 1

- stânga sus – sigla Societății de Științe Istorice din România – *Sine et ira studio* în traducere: *Fără ură și părtinire;*
- dreapta sus – sigla fostului județ Muşcel;
- în centru – Primăria Municipiului Câmpulung, Prefectura fostului județ Muşcel, opera arhitectului câmpulungean Dimitrie Ionescu Berechet
- stânga jos – Cetățuia „Negru Vodă” de la Cetățeni- Muşcel;
- dreapta jos – Biserica Mânăstirii Slănic, cu hramul „Schimbarea la Față a Mântuitorului”, supranumită în viziunea Înalt Prea Sfințitului Calinic Argeșanul, Arhiepiscop al Argeşului și Muscelului, *Taborul Argeşului*.

COPERTA 2

- pe fundal: sus – Vechia primărie a orașului Câmpulung construită în anul 1907;
  jos – Ateneul „Sarmiza Bilcescu Alimăneștianu” din Voinești, comuna Lerești,
  sediul Filialei Mușcel a Societății de Științe Istorice din România;

COPERTA 3

- Ansamblul monumental al eroilor din Lereștiul de Jos și mormântul generalului erou Vasile Milea

COPERTA 4

- Lereștiul văzut de pe Dealul Ciuha

Imaginile copertelor: 1 sunt luate de pe internet
2, 3 și 4 – sursa profesor Ion Oană

Tehnoredactare: Col.(rtr.) Dumitru Badea
Vasile Alina Elena

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

MUȘCELUL
REVISTA DE ISTORIE, NR. 17 / 2025

Câmpulung Muscel
ISSN 2066-3080
Editura LARISA

CUPRINS

Descrierea Câmpulungului în „Istoria Daciei Transalpine” de Franz Joseph Sulzer

Prof. Adrian Săvoiu

Franz Joseph Sulzer (1727, Laufenburg (Germania) - 1791, Pitești, mort de febră tifoidă), militar, publicist, scriitor, istoric și muzicolog elvețian de limbă germană, după o carieră de funcționar judecătoresc în armata austriacă, s-a stabilit în Transilvania, la Braşov şi, mai târziu, la Reghin. În baza studiilor de Drept, a fost numit în 1759 ca auditor în regimentul de infanterie Lattermann, care a staționat o perioadă în Transilvania. În 1776, chemat de domnitorul Alexandru Ipsilanti, care voia să reformeze administraţia şi alte domenii ale vieţii publice, a venit în Ţara Românească, unde a rămas până la sfârşitul vieţii. Aici, a slujit la curtea domnească în calitate de secretar, consilier, inginer și topograf.

Lucrarea lui Franz Joseph Sulzer „Geschichte des Transalpinischen Daciens, das ist der Walachey, Moldau und Bessarabiens. Im Zusammenhange mit der Geschichte des übrigen Daciens als ein Versuch einer allgemeinen dacischen Geschichte mit kritischer Freyheit entworfen” („Istoria Daciei Transalpine, adică a Valahiei, Moldovei și Basarabiei. În legătură cu istoria restului Daciei, ca încercare de a scrie o istorie generală, cu libertate critică”), vol. I-III, Editura Gräffer, Viena, 1781-1782, conţine un material documentar imens.

Ea prezintă pe larg cadrul geografic al Ţării Româneşti, Moldovei și Basarabiei (cu o descriere amănunţită a oraşelor, apelor, ţinuturilor) şi consemnează date interesante despre comerţ, clasele sociale, instituţia domniei, organizarea politică, administrativă şi ecleziastică.

Pentru întâia oară, într-o scriere despre Ţările Române sunt relevate elemente de ordin istoriografic şi folcloric (muzică, dansuri, obiceiuri populare). Cartea este însoţită de hărţi explicative şi de planurile sumare ale celor două capitale, Bucureşti şi Iaşi.

În primul volum din „Istoria Daciei Transalpine”, Franz Joseph Sulzer, care vizitase Câmpulungul, face pe două pagini o prezentare a orașului și a bisericii Sf. Iacob de aici, deservită de călugări franciscani. De asemenea, amintește și de celelalte „13 biserici valahe și două mănăstiri de această religie”.

În limba valahă se numeşte „Kimpu lungu”

Muscelul este aşezat cu totul în zona montană şi se învecinează spre est cu ţinutul Dâmboviţei, spre sud cu cel al Vlaşcăi şi al Argeşului, la vest doar cu cel argeşean, iar la nord cu Transilvania, dar nu dinspre partea Bucegilor, cum se spune în „Memoriile” lui Bauer[1]*, ci cu Colibaşul braşovean sau cu aşa-numitul teritoriu al Branului, aşa cum mi-a putut relata oricine care cât de cât a umblat prin acest ţinut. Acest district are doar circa opt-nouă localităţi, dar, ca toate ţinuturile de munte, cu atât mai multă populaţie, şi un târg, odinioară foarte cunoscut şi arătos – nicidecum sat, aşa cum ne relatează „Memoriile” lui Bauer –, şi care în limba valahă se numeşte „Kimpu lungu”, şi nu „Kompolunga”, iar saşii transilvăneni îl numesc „Langenau”.*

Această localitate mare este şi reşedinţa ispravnicilor şi este aşezată la doar patru ore de trecătoarea Bran, între munţi mici, într-o vale largă şi plăcută, întinsă de-a lungul

[1] Friedrich Wilhelm Bauer (născut la 4 ianuarie 1731 în Bieber ; † 15 februarie 1783 la Sankt Petersburg), general locotenent, cartograf și maestru constructor. Lucrarea sa „Mémoires historiques et geographiques et militaires sur la Valaquie” („Memorii istorice și geografice și militare despre Valahia”) a fost publicată în 1778 și, așa cum rezultă din text, Franz Joseph Sulzer o citise.

râului Câmpulungului. Această localitate îşi datorează construcţiile regulate şi instituţiile saşilor transilvăneni care, în vremuri trecute, când aşezarea avea un târg, veneau frecvent aici şi, prin produsele lor meşteşugăreşti, atrăgeau aici creştini, evrei, turci şi armeni din Levant, care le achiziţionau[2]. *La rândul lor, aceştia veneau cu propriile mărfuri, făcând din aşezare un punct comercial şi un aşezământ de schimb deosebit.*

Principele Radu Negru, primul din şirul principilor valahi cunoscuţi, le-a acordat cu precădere saşilor aşezaţi aici, catolici pe vremea aceea, atâtea privilegii încât nu numai că le-a construit o biserică mare, pe care a concedat-o franciscanilor alături de o donaţie impresionantă – şi pentru că nevasta sa era o doamnă catolică a mai construit o mănăstire de maici în localitate –, ci le-a mai dat şi dreptul de a-şi alege acolo singuri conducătorii din rândul lor, lucru pe care nemţii l-au făcut mult timp şi au continuat să-l facă până în secolul trecut fără piedici.

Câmpulungul (...) mai are 13 biserici valahe şi două mănăstiri de această religie

În faţa acestor privilegii, localitatea şi-a păstrat doar acciza şi libertatea vamală prin care alimentele şi celelalte mărfuri se puteau obţine aici la un preţ mult mai lesnicios decât oriunde în Valahia; nemţii însă au reuşit la actualul principe înţelept să ajungă atât de departe încât unui negustor sas din Braşov, după ce a fost târât prin procese şi acţiuni foarte costisitoare pentru el, i s-a închis totuşi prăvălia în cele din urmă – chiar dacă aceasta nu se afla într-o casă orăşenească, ci în mănăstirea părinţilor franciscani –, deşi el mereu a făcut apel la documentele cu privilegiile naţiunii sale, ce se referau la libertatea neîngrădită de comerţ în această localitate.

De altfel Câmpulungul este larg deschis şi destul de locuit şi, în afară de bine înzestrata mănăstire franciscană şi biserica acesteia[3]*, mai are 13 biserici valahe şi două mănăstiri de această religie, dintre care cea mai săracă este plasată pe o înălţime în afara oraşului, iar cea mai bogată se numără printre cele 12 mari mănăstiri arhimandrite, iar în ultimul război cu turcii a avut mult de suferit*[4]. *Această mănăstire este aşezată la marginea târgului, înspre Piteşti.*

Din vechea mănăstire de maici nu se mai poate vedea nimic în afară de-o împrejmuire a unui loc mare şi acoperit de iarbă, din care se mai disting fundaţiile vechilor ziduri ale mănăstirii şi ale bisericii, lângă o cruce de piatră răsturnată, inscripţionată latineşte, dar nu cu litere gotice. De asemenea, sare în ochi trunchiul unui arbore care, după spusele prelaţilor catolici, pe când mai era verde făcea minuni chiar şi pentru schismatici, motiv pentru care era renumit şi privit şi de valahi cu mult respect.

O inscripţie funerară din anul 1300, pe care am copiat-o de pe altarul bisericii franciscane de aici, foarte mare dar părăginită, o voi reda în cele ce urmează...

Notă:

Textul s-a reprodus după Franz Joseph Sulzer, „Geschichte des Transalpinischen Daciens", I, Wien, 1781, pp. 329-331, exemplar aflat la Biblioteca Academiei Române din București. Traducerea din limba germană a fost făcută de Sigrid Pinter, redactor la Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu.

[2] Aluzie la târgul de Sf. Ilie (n. n.)

[3] Biserica Sf. Iacob sau Bărăția (n. n.)

[4] Mănăstirea Câmpulung, numită astăzi Negru-Vodă (n. n.)

Geschichte

des

transalpinischen Daciens,

das ist:

der Walachey, Moldau und Bessarabiens,

im Zusammenhange

mit der Geschichte des übrigen Daciens,

als ein Versuch einer allgemeinen

dacischen Geschichte

mit kritischer Freyheit entworfen

von

Franz Joseph Sulzer,

ehemaligem k. k. Hauptmann und Auditor.

Des Ersten oder geographischen Theils

Dritter Band.

Wien,

Bey Rudolph Gräffer, 178[illegible]

Franz Joseph Sulzer, „Istoria Daciei Transalpine, adică a Valahiei, Moldovei și Basarabiei. În legătură cu istoria restului Daciei, ca încercare de a scrie o istorie generală, cu libertate critică", vol. I, Editura Gräffer, Viena, 1781.
Sursa: https://tiparituriromanesti.wordpress.com/2014/01/21/franz-josef-sulzer-istoria-daciei-transalpine-1782/

Von der Gelehrsamkeit der Walachen. 21

„ Jaka Sgrantschul tschel laudat,	Seht doch, der berühmte Sgrantschul,
„ Askes ke s' ou insurat,	Heute hat er sich beweibet
„ Ku o Fate dragustoasse,	Mit dem allerliebsten Mädchen,
„ Schy d'in Inima fromoasse,	Und von einem schönen Herzen,
„ Bukura d'in Poale lunge	Bukura in langen Haaren.
„ Moire Fratje, se z'aschunga.	Bruder, dieß sey dir genug!
„ Dare Bukutschele bune,	Aber da die guten Bißchen,
„ Schy nainte, tsche z'or punie	Die man dir vorsetzen wird:
„ Nischte Wierse ku Schaffran,	Saurkraut mit Safran gekocht,
„ Mammaliga ku Heran,	Mammaliga mit Merrettich,
„ Kartaboschi affumate,	Dann geselchte Leberwürste
„ Schy Reditschi fripts ku Tschiape.	Und mit Zwiebl gebratnen Rettich,
„ Nischte Pulpie d'in Berbetsch,	Ferner eine Schöpsenkeule,
„ Maser anka chiert ku Wretsch;	Erbsen recht wohl ausgekocht;
„ Dar Herilko d'in Setschiele?	Brandwein aus den sieben Dörfern
„ Fratie tsche se badsch en Piellie.	Was die Haut nur fassen mag.
„ Lautary atschey d'en Wame;	Spielleute, die von der Mauth;
„ Dare Fiatie for de Same,	Nebst dem, Mädchen ohne Zahl
„ La atschest Lukru l'audat	Haben zu dem wichtgen Werke
„ Jei po Lok ke s'ou skolat,	Von der Stell' sich schon erhoben,
„ Schy la Nunte ou entrat,	Schon zur Hochzeit sich begeben;
„ Mirului s'ou inkinat.	Und den Bräutigam begrüßt.

Pagină din Franz Joseph Sulzer, „Istoria Daciei Transalpine” (1781), cu transcrierea unor versuri populare din Muntenia.

„Radu Negru Basarabă”, litografie de Andreas Bielz.
În „Istoria Ţării Româneşti”, Librăria Ed. George Ioanid, Bucureşti, 1859; lucrare scrisă după un vechi manuscris din Chişinău, cules de ierodiaconul Daniil, pe când se află în "surgiunu" cu Mitropolitul Grigorie.

Biserica Bărăția - studiu istoric și arheologic

Bianca-Elena CHIȚĂ
(POLITEHNICA București, Centrul Universitar Pitești, Specializarea Istorie, Master Istoria românilor și a României în context european, An I)

Puțini știu că sub pardoseala Bisericii Bărăția (cod LMI: AG-II-a-A-13554) se ascund vestigii care relevă aspecte destul de puțin cunoscute despre trecutul orașului Câmpulung. Acest loc, care nu-i doar un simplu edificiu religios, a fost martorul schimbărilor politice, culturale și sociale care au modelat orașul. Studiul istoric și arheologic al Bărăției dezvăluie aceste straturi ascunse, oferind o perspectivă unică asupra evoluției arhitecturale, a artei sacre și a vieții comunității. Astfel, biserica devine nu doar un monument, ci și o adevărată cronică a trecutului local, redescoperită prin cercetări și descoperiri arheologice care au fost întreprinse până relativ recent.

Una din cronicile muntene datând din a doua jumătatea a secolului al XVII-lea, respectiv *Letopisețul Cantacuzinesc* consemnează faptul că, orașul Câmpulung este unul dintre cele mai vechi orașe din Țara Românească[1], ale cărei origini sunt strâns legate de poziția geografică favorabilă de pe valea Râului Târgului[2]. Aici, a descălecat legendarul Radu Negru Vodă, venit dinspre Făgăraș împreună cu mulțime de suflete: sași, români și alții de diferite neamuri[3]. Orașul a deținut un rol central în constituirea și consolidarea statului medieval muntean, funcționând drept reședință domnească temporară în timpul domniei lui Basarab I (c. 1322-1352) și Nicolae Alexandru (1352-1364). Importanța acestei așezări este confirmată de menționarea ei pe harta venețiană din 1459, precum și de rolul cultural și spiritual pe care l-a avut ulterior, prin tipărirea primei cărți în limba română (1635) și prin înființarea primei școli obștești cu predare în românește (1669). Astfel, orașul s-a dovedit a fi un important centru politico-administrativ, cultural și religios al Evului Mediu românesc[4].

Prima atestare a Câmpulungului, datează din anul și este legată de inscripția de pe lespedea funerară a comitelui Laurețiu[5], păstrată în zidurile ulterioare ale lăcașului de cult[6]. Monumentul, un gisant, top de reprezentare funerară occidentală, în care defunctul este înfățișat în relief, ilustrează influența iconografiei apusene asupra meșterilor pietrari locali. Personajul, datat la începutul secolului al XIV-lea, este redat în poziție verticală, surprins parcă într-un mers simbolic, între viață și moarte. Deși detaliile vestimentației nu mai pot fi clar identificate din cauza deteriorării, se presupune că acesta purta fie straie de călătorie, fie o armură[7]. Elementele de croi occidental se disting prin prezența pantalonilor mulați pe picior și a unei

---

[1] *Istoria Țării Românești. Letopisețul Cantacuzinesc 1290-1690* [în continuare: *Letopisețul Cantacuzinesc*], ediție critică întocmită de C. Grecescu și D. Simonescu, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1960, pp. 1-2.

[2] Grigore Constantinescu, *Câmpulung-Muscel. Ansamblul medieval-modern*, Pitești, MMXVII, p. 9.

[3] *Letopisețul Cantacuzinesc*, p. 2.

[4] *Dicționar general al Evului Mediu românesc*, Vasile Mărculeț (coord.), Răzvan Mihai Neagu, Ioan Mărculeț, Stan Stoica, Stănel Ion, Alexandru Valentin Ștefănescu, Gheorghe Boda, Gabriel Roman, Editura Meronia, București, 2013, p. 61.

[5] << Hic sepultus est comes Laurencius de Longo Campo, pie memorie + Anno D(omi)nni MCCC >>; Traducere: „Aici este îngropat comitele Laurențiu de Câmpulung cel de pioasă amintire, în anul Domnului 1300” (Vezi la: Grigore Constantinescu, *Câmpulung-Muscel. Ansamblul medieval-modern*, Pitești, MMXVII, p. 15; Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor. I Socotelile Bistriței (Ardeal). II Acte relative la istoria cultului catolic în principate*, Editura Ministeriului de Instrucție, București, 1901, nr. I, p. 273).

[6] Gheorghe I. Cantacuzino, *Începuturile orașului Câmpulung și Curtea Domnească. Aspecte ale civilizației urbane la Câmpulung*, Editura Academiei Române, 2011, p. 24.

[7] Marin Matei Popescu, *Sculptura medievală în piatră din Țările Române*, Editura Meridiane, București, 1985, p. 28.

posibile mantii cu rever pronunțat. Din punct de vedere tehnic, partea superioară a portretului este sculptată în relief înalt, trecând treptat, spre partea inferioară, la un relief aplatizat și, în final, la linii fine de tip *sgrafitto*[8]. Inscripția marginală, executată cu litere gotice elegante și atent aliniate, completează valoarea artistică a piesei[9]. Deși numele autorului rămâne incert, caracteristicile stilistice sugerează proveniența sa din mediul transilvănean german sau dintre coloniștii sași stabiliți la Câmpulung. Din nefericire, intervențiile ulterioare, când lespedea a fost reutilizată drept treaptă de altar, au afectat integritatea acestei opere, lipsind arta medievală românească de una dintre cele mai importante creații de început[10].

Rolul central pe care orașul Câmpulung l-a avut în Evul Mediu nu se reflectă doar în documente sau cronici, ci și în monumentele care au supraviețuit până astăzi. Dintre acestea, unul se distinge în mod special, anume Biserica Bărăției, care ilustrează atât diversitatea culturală a orașului, cât și legăturile sale cu lumea occidentală.

Spre sfârșitul secolului al XIII-lea, în orașul Câmpulung s-a conturat una dintre cele mai importante mărturii ale prezenței și organizării comunității săsești: ridicarea Bisericii Bărăția (Sf. Iacob). Dimensiunile sale, considerabile pentru epocă, nu reflectau doar nevoile de cult ale coloniștilor germani, ci și statutul lor privilegiat, autonomia și forța economică pe care o exercitau în cadrul așezării[11]. Această construcție nu era un fenomen izolat, ci se înscria într-o rețea mai largă de lăcașuri catolice edificate în alte centre urbane emergente din Țara Românească, precum Argeș, Târgoviște sau Râmnicul Vâlcea, semn al consolidării și extinderii comunităților de rit apusean în sudul Carpaților[12].

Biserica Sfântul Iacob, cunoscută și sub numele de „Bărăția", a constituit centrul comunității săsești stabilite la Câmpulung începând cu finele secolului al XIII-lea și începutul secolului al XIV-lea. Potrivit istoricului Alexandru Ciocîltan, formarea orașului Câmpulung este legată de așezarea coloniștilor sași veniți din Transilvania după marea invazia tătară din 1241-1242[13]. Rezultatele arheologice confirmă această cronologie: în zona corului vechi al Bărăției, dar și în jurul său, au fost recuperate fragmente ceramice datate în a doua jumătate a secolului al XIII-lea, asemănătoare cu cele descoperite la Sebeș și Cetățeni. Tot în același perimetru a fost găsită și o monedă emisă în timpul domniei lui Vlad Dracul (1436-1442; 1443-1447), care oferă un reper suplimentar pentru încadrarea cronologică a nivelurilor de locuire.

Cercetările au demonstrat că biserica, în forma actuală, este alcătuită din corul ridicat în secolul al XV-lea, care continuă structura unei construcții mai vechi, datând din a doua jumătate a secolului al XIII-lea. Aceasta avea o singură navă, întărită cu contraforturi, și era destinată să fie extinsă, însă lucrările de refacere au fost oprite odată cu edificarea corului mărit[14]. Zidurile navei inițiale au fost descoperite în prelungirea corului actual, iar din vechea construcție s-a păstrat lespedea funerară, integrată ulterior în noul ansamblu. Acesta are un plan pentagonal, cu contraforturi la colțuri și este bine proporționat, dominând întreaga biserică. În interior se pot observa urmele bolților gotice, consolele care susțineau nervurile, precum și urmele timpanelor și ferestrelor[15]. Toate aceste elemente dau construcției un caracter gotic sobru, dar elegant. Ansamblul mai cuprinde și

[8] Metodă artistică prin care se zgârie o suprafață colorată, pentru a lăsa la vedere stratul inferior, de altă culoare.
[9] Marin Matei Popescu, *op.cit.*, p. 29.
[10] *Ibidem*.
[11] Laurențiu Rădvan, *Orașele din Țara Românească până la sfârșitul secolului al XVI-lea*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2004, p. 87.
[12] *Ibidem*.
[13] Alexandru Ciocîltan, *Comunitățile germane la sud de Carpați în Evul Mediu (sec. XIII-XVIII)*, Editura Istros, Brăila, 2015, p. 168.
[14] Gheorghe I. Cantacuzino, *op.cit.*, p. 23.
[15] *Ibidem*.

casa parohială, ridicată probabil în secolul al XVII-lea. Aceasta are pivnițe și două încăperi inegale, acoperite cu bolți semicilindrice. Deasupra, un foișor sprijinit pe arcade cu coloane de zidărie era accesibil printr-o scară de piatră. Lângă foișor se afla o sală boltită semicilindric, precum și încăperi boltite cu arcade de penetrare. În apropiere, o clădire anexă, folosită ca bucătărie, păstrează urmele unei bolți pe trompe. Întreaga construcție se distinge prin ziduri masive, contraforturi vizibile și compartimentări simple, care pun în valoare corul mare și nava unică. Aspectul general este sobru, dar expresiv, reflectând stilul arhitecturii medievale catolice din această parte a Europei[16].

Biserica Bărăția

(Foto: Claudiu Neagoe - Arhivă personală)

În timpul conflictelor dintre Sigismund de Luxemburg (1387-1437), otomani și schimbările de domnie din Țara Românească, biserica a avut de suferit, fiind afectată de distrugeri. În timpul șederii sale la Câmpulung, în martie-aprilie 1427, regele maghiar a dispus refacerea acestor lăcașuri de cult, inclusiv a Bărăției, ceea ce dovedește grija sa pentru comunitatea catolică locală și interesul de a întări influența catolică. Astfel, Bărăția nu era doar un simplu edificiu religios ca și un simbol al prezenței catolice și al legăturilor orașului cu Ungaria și cu lumea occidentală[17].

Bunăoară, dintr-un document emis în aprilie 1427 de către cancelaria lui Sigismund de Luxemburg (1387-1437) către legatul papal aflăm că meșterii au solicitat acordarea de indulgențe și confirmarea unor privilegii, astfel încât să poată reface biserica, să-i sporească prestigiul și să o transforme într-un centru de apărare a credinței catolice, atât împotriva „schismaticilor”[18], cât și a „necredincioșilor”[19].

La sfârșitul secolului al XVI-lea, Țara Românească era un spațiu de întâlnire al mai multor tradiții religioase și culturale. Deși majoritatea populației era de rit ortodox, existau și comunități catolice, formate în principal din coloniști sași, sprijiniți de misionari franciscani. Unul dintre cele mai importante centru a fost Câmpulungul, unde comunitatea catolică a reușit să supraviețuiască în condiții dificile. Despre situația lor aflăm dintr-o relatare[20] redactată în anul 1581 de Ieronim Arsengo[21], dar bazată pe informații adunate de fratele Celestin Venețianul[22], care vizitase personal aceste locuri. Mărturia lor ne oferă o imagine complexă, în care se amestecă fidelitatea declarată față de Roma cu realitățile practice ale unei comunități lipsite de sprijin clerical. În această relatare, orașul Câmpulung este descris ca având circa 900 de gospodării românești, în mijlocul cărora trăia o comunitate catolică formată din aproximativ

[16] *Ibidem*, p. 24.

[17] Claudiu Neagoe, *Câmpulungul în timpul confruntărilor antiotomane din anii 1426-1427*, în „Argesis. Studii și comunicări”, seria Istorie, tom. XII, Pitești, 2003, pp. 151-153.

[18] Nicolae Iorga, *Acte și fragmente cu privire la istoria românilor adunate din depozitele de manuscrise ale Apusului*, Vol. III, București, 1897, pp. 81-82.

[19] *Ibidem*.

[20] *Călători străini despre Țările Române* (în continuare: *Călători străini*), vol. II, îngrijit de Maria Holban, Maria Matilda Dersca-Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Editura Științifică, București, 1970, p. 510.

[21] Ieronim Arsengo (?- 1610), călugăr franciscan, grec, din insula Chios; *Călători străini*, vol. II, p. 504.

[22] Celestin Venețianul, capelan venețian la Silistra; *Călători străini*, vol. II, p. 658.

400 sași[23]. Aceștia se declarau fideli Romei, însă lipsa preoților i-a obligat să accepte serviciile unui capelan luteran, cunoscător al limbilor germană, maghiară și română. Situația este prezentată cu îngrijorare: deși comunitatea se considera „papistață”, practica religioasă era marcată de confuzii și de influențe protestante. Relatarea consemnează și existența a două instituții catolice: o mănăstire franciscană, aflată în ruină, și o biserică în care slujea capelanul luteran[24]. Comunitatea sașilor, deși minoritară și lipsită de sprijin constant, rămânea atașată identității catolice, chiar dacă în practică depindea de clerici ortodoxi.

La începutul veacului al XVII-lea, mai precis între anii 1602-1610, un hrisov emis de cancelaria lui Radu Șerban, domnul Țării Românești (1601; 1602-1610; 1611), atestă acordarea unor privilegii fiscale unor locuitori din Câmpulung[25]. Documentul prevede scutirea preoților, grămaticului[26] și a unui vecin Petre Tirvișul, de o serie de dări obișnuite în epocă: „găleată, fân, bir, vinărici, dijma de albine, sare, cai de olac, goștină, robotă”[27] și alte obligații[28]. Măsura este întărită prin ordin adresat județului și celor douăsprezece pârgari, ceea ce arată că orașul dispunea de o organizare urbană specifică, de tip săsesc, păstrată de-a lungul timpului.

De pildă, dintr-un alt document datat la 1637 emis la Câmpulung, aflăm implicarea directă a clerului și a comunității bisericești din viața urbană a orașului. În procesul dintre Oancea Lerescu și Stan al lui Focan pentru mori și vaduri de apă, judecata s-a făcut „după lucrul sfintei bisearici”[29], sub supravegherea boierului Socol Clucerul (Cornățeanu, din Cornățeni și din Răzvad), în prezența județului, a celor douăsprezece pârgari, a bătrânilor orășeni și a tuturor preoților. Hotărârea, luată „pe dreptate” și pecetluită prin consensul comunității, dovedește că biserica era nu doar un spațiu de cult, ci și un actor esențial în menținerea păcii și echilibrului social[30]. În cazul Bărăției, asemenea mărturii documentare întăresc ideea că lăcașul catolic și clerul său au avut un rol semnificativ nu doar spiritual, ci și juridic și economic în viața orașului.

Actul din 1657[31] reprezintă un zapis de vânzare-cumpărare prin care Maria, soția lui Vlaicu călăraș din Negoiești, județul Argeș, împreună cu fiii săi Mihnea și Ghinea, vindeau întreaga lor vie din dealul Topolovenilor, cu toate anexele, „casă, magazie, jgheab, teasc”, preoților Grigorie și Iosif din Câmpulung, care slujeau la Bărăție[32]. Actul precizează că tranzacția s-a făcut pentru suma de 43 de ughi și un pol (galben unguresc, o monedă de circulație în acea perioadă) și că vânzarea a fost realizată de bunăvoie, cu înștiințarea rudelor și a vecinilor, pentru a nu putea fi contestată ulterior.

Cancelaria lui Constantin Brâncoveanu (1688-1714) a emis un document care a pus capăt unui litigiu privitor la o vie și un loc de casă din dealul Topolovenilor, vândute de un anume Tudor (din Greci?), fără știrea și aprobarea preoților[33]. Procesul a fost judecat la Divan, unde părintele Daniel „baratul” și popa Martin din Câmpulung au dovedit că terenul disputat făcea parte din viile cumpărate anterior de biserică. Hotărârea Divanului, confirmată prin acest document, a stabilit că banii dați de cumpărător pentru locul de casă să fie restituiți, iar terenul să revină în stăpânirea bisericii, împreună cu viile la care aparținea încă dinainte.

---

[23] *Ibidem*, p. 510.
[24] *Ibidem*.
[25] Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor. I Socotelile Bistriței (Ardeal). II Acte relative la istoria cultului catolic în principate,* Editura Ministeriului de Instrucție, București, 1901, nr. II, p. 273.
[26] Mic dregător (secretar) în cancelaria domnească în Evul Mediu în Țările Române; Petruț Pârvescu, *Mic dicționar de istoric*, Editura Cartex, București, 2014, p. 144.
[27] Nicolae Iorga, *op.cit.*, nr. II, p. 273.
[28] *Ibidem*.
[29] *Ibidem*, nr. VI, pp. 275, 276.
[30] *Ibidem*.
[31] *Ibidem*, nr. XII, pp. 278, 279.
[32] *Ibidem*.
[33] *Ibidem*, nr. XX, pp. 281, 282.

La 19 iunie 1696, un document consemnează intervenția lui Șerban (Șerban Cantacuzino, Măgureanu), care cedează preotului Daniel și „goțmanului” (administrator de bunuri bisericești) împreună cu toți slujitorii, un teren numit „Între Râurea”[34], aparținând Bisericii Bărăția. Actul menționează că acum circa 33 de ani, vechii proprietari, Lereștii, îl stăpâneau, dar cedarea face parte din reorganizarea și consolidarea patrimoniului bisericii.

La 1689, Constantin Brâncoveanu acorda preotului Neculie și celorlalți călugări de la Bărăția din Câmpulung, având hramul Sfântului Iacob Apostolul, dreptul de a deține și administra vii situate în dealul Topolovenilor[35]. Actul subliniază cât se poate de clar continuitatea patrimoniului mănăstiresc, menționând că viile fuseseră lăsate mănăstirii de Antonie Sârbul și urmașii săi, și stabilește că recoltarea și folosirea vinului să fie sub controlul bisericii, pentru întreținerea lăcașului și a călugărilor.

Un contract datat la 27 decembrie 1701 atestă că Chera, împreună cu fiul său Jănga, de la Voinești (jud. Muscel), se obliga să restituie un împrumut de 29 lei părintelui Luca de la Bărăție[36].

Actul de confirmare emis de voievodul Ștefan Cantacuzino (1714-1716), la 24 decembrie 1714, confirma privilegiile bisericii din orașul Câmpulung, întărite anterior de domnii care au condus țara[37]. Documentul menționează explicit pe părintele Bogdan, precum și pe ceilalți călugări care urmau să locuiască în biserică, garantându-le drepturile și beneficiile aferente funcției lor.

La 2-15 aprilie 1717, Ioan Mavrocordat (1716-1719) acorda scutire de taxe și dări bisericii catolice din Câmpulung. Ulterior, acesta confirmă proprietatea răzoarelor de vie acestei biserici, precum și drepturile preotului Pavel și ale celorlalți călugări[38].

[34] *Ibidem*, nr. XXI, p. 282.
[35] *Ibidem*, nr. XXIX, p. 285.
[36] *Ibidem*, nr. XXIII, p. 283.
[37] *Ibidem*, nr. XXXII, pp. 286, 287.
[38] *Ibidem*, nr. XXXIV, p. 287.

Într-un act din 10 septembrie 1731, Gheorghe Piroșcoiul, catolic din Câmpulung, transfera preoților franciscani de la Bărăție o proprietate agricolă, în schimbul unei sume de bani și pentru rugăciuni[39].

Actul din 25 februarie 1737 atestă grija autorităților pentru conservarea drepturilor și obiceiurilor bisericii catolice. Judecătorul orașului, confirmă că hrisoavele vechi ale orașului, emise de domni anteriori între 1630-1671, erau păstrate sub supravegherea bisericii și a preoților franciscani[40].

De pildă, zapisul de la 7 aprilie 1786, adresat egumenului Antonie de la Bărăție, reglementează modul de folosire a unui teren bisericesc[41]. Badea Băncilă putea dobândi dreptul de folosință prin plata anuală a 12 lei dacă începea lucrările imediat, 8 lei dacă începea mai târziu, iar în caz de întârzieri, suma totală ajungea la 20 de lei.

De asemenea, un alt zapis din 8 aprilie 1803 îl viza pe egumenul Antonie de la Câmpulung, și stabilea obligația localnicilor Ion și Sandu de a preda o jumătate de „lude”[42] ca dăruire pentru biserică. Se prevede că, în cazul în care Ion nu va achita cota datorată în termenul stabilit, va fi tras la răspundere pentru neplată, în timp ce pentru Sandu se aplică o concesiune, acesta având posibilitatea de a plăti anual suma de 12 taleri[43].

Dacă documentele subliniază importanța acestui lăcaș în plan istoric și social, datele arheologice scot la lumină dimensiunea materială a acestui trecut, permițând reconstituirea etapelor de construcție și transformare.

La mijlocul secolului al XX-lea, biserica se afla într-o stare avansată de degradare, cu ziduri slăbite, bolți prăbușite și intervenții

[39] *Ibidem*, nr. XLI, p. 290.
[40] *Ibidem*, nr. XLVII, pp. 292, 293.
[41] *Ibidem*, nr. LXXXVIII, p. 313.
[42] Unitate fiscală care cuprindea mai multe familii, solidare la plata dărilor, în Țara Românească; Petruț Pârvescu, *op. cit.*, p. 191; vezi și *Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, coordonatori: Ovid Sachelarie și Nicolae Stoicescu, Editura Academiei, București, 1988, p. 280.
[43] Nicolae Iorga, *op. cit.*, nr. XCV, p. 317.

ulterioare care modificaseră substanțial structura[44]. Situația a impus declanșarea unui amplu proces de restaurare, precedat de analize arheologice și arhitecturale menite să stabilească etapele de evoluție ale edificiului și să ofere o bază științifică solidă pentru intervenții.

Cercetările arheologice desfășurate la biserica „Sf. Iacob cel Mare” (Bărăția) au avut un rol fundamental în reconstituirea etapelor de evoluție ale unuia dintre cele mai vechi lăcașuri de cult medievale din Câmpulung, cunoscând mai multe etape succesive. Cercetările, realizate între 1963-1965, conduse de către Dinu V. Rosetti, în strânsă legătură cu lucrările de restaurare, au vizat ansamblul format din biserică, casa parohială și turnul-clopotniță, conturând astfel o primă imagine coerentă asupra începuturilor monumentului. Aceste informații au fost ulterior sintetizate și publicate de Ștefan Balș (1902-1994), care a prezentat detaliat atât restaurarea, cât și fundamentele istorice ale monumentului[45].

Unul dintre aspectele cele mai importante evidențiate de săpăturile arheologice a fost descoperirea fundațiilor navei inițiate, scoase la lumină și puse în valoare în cursul lucrărilor de restaurare. Pe baza acestora, a fost posibilă reconstituirea construcției originare, datată în a doua jumătate a secolului al XIII-lea, precum și urmărirea etapelor de transformare prin care edificiul a trecut ulterior.

De asemenea, cercetările au scos la iveală o serie piese funerare deosebit de importante, între care se numără lespezi datate în jurul anului 1300, aparținând comitelui Laurențiu, menționat și la începutul studiului de față. Aceste descoperiri atestă nu doar vechimea construcției, ci și rolul ei ca necropolă pentru personalități locale de rang înalt. Totodată, s-au recuperat fragmente ceramice databile în secolele XIII-XIV, care confirmă stratigrafic existența așezământului încă din fazele timpurii ale Evului Mediu[46].

În afara fundațiilor și materialului arheologic, s-au identificat și fragmente sculptate în piatră de factură gotică, aparținând secolului al XVI-lea, care documentează o etapă ulterioară, de refacere și remodelare a bisericii. Acestea indică un proces de adaptare la noile stiluri arhitectonice, dar și o continuitate a folosirii și a prestigiului edificiului[47].

Un aspect central al lucrărilor a fost atenția acordată materialelor. Piatra locală a fost completată cu blocuri similare, zidăria a fost curățată și refăcută prin tehnici tradiționale, iar fragmentele sculptate descoperite în cursul săpăturilor au fost integrate în ansamblu[48].

Concluzia generală a cercetărilor arheologice este că biserica Sf. Iacob reprezintă un monument cu o istorie complexă, ale cărui începuturi coboară până în secolul al XIII-lea, când se conturează o primă construcție, urmată de refaceri și extinderi succesive în secolele XIV-XVI. Ansamblul a servit atât ca lăcaș de cult, cât și ca spațiu funerar, păstrând în subsolul său mărturii esențiale pentru înțelegerea evoluției arhitecturii religioase medievale.

Astăzi, Biserica Bărăția nu mai este doar un monument istoric, ci și o dovadă vie a vieții culturale și religioase din Câmpulung. Arhitectura sa, vestigiile arheologice și documentele păstrate reflectă secole de credință, organizare comunitară și schimburi culturale. Ca locaș de cult și simbol al prezenței catolice săsești în zonă, Bărăția continuă să evidențieze legătura profundă dintre credință, cultură și patrimoniul local.

[44] Ștefan Balș, *Restaurarea Bărăției din Câmpulung Muscel*, în „Monumente istorice. Studii și lucrări de restaurare”, 1969.
[45] Gheorghe I Cantacuzino, *op.cit.*, pp. 12, 13.
[46] *Ibidem*, p. 13.
[47] *Ibidem*.
[48] Ștefan Balș, *op. cit.*, pp. 22-25.

Monumentul lui Radu Anghel, ultimul haiduc al Epocii Moderne, căzut în uitare

Elev Petrăreanu Ioan Alexandru, Școala Gimnazială Nanu Muscel
Ungureanu Sebastian, Școala Gimnazială Nanu Muscel
Prof. Călcîi Claudiu Ion, Școala Gimnazială Nanu Muscel
Prof. Călcîi Elena Ramona, Școala Gimnazială Oprea Iorgulescu

Pentru un oraș care are potențial turistic, ar trebui să fim mai atenți cu monumentele care țin de bogata moștenire istorică și care pot fi valorificate în cadrul turismului cultural. Vă prezentăm un monument care se află într-o stare avansată de degradare, dar care mai poate fi salvat prin restaurare. Aparține ultimului haiduc al Epocii Moderne, Radu Anghel, care și-a găsit sfârșitul la Câmpulung probabil în 1865. Pentru că este un personaj istoric și de legendă cunoscut la nivel național, o astfel de restaurare ar fi utilă nu numai ca o reparație istorică, dar ar fi benefică și din punct de vedere al circuitului turistic cultural.

Monumentul era însă foarte cunoscut și apreciat în urmă cu mai bine de 50 de ani când, o echipă a TVR a filmat la Colegiul Pedagogic Carol I, într-un moment omagial, dar a prins pe peliculă și câteva secvențe din oraș. Într-una dintre ele apare monumentul așa cum se vede în imagine. Filmarea ne-a fost pusă la dispoziție de conducerea Colegiului Pedagogic Carol I, director, prof. Radu George și director adjunct, prof. Sebastian Cealîcu, cărora le mulțumim și pe această cale.

Acestea este soclul pe care se afla bustul lui Radu Anghel, într-un mic parc de lângă Spitalul Municipal. Inscripțiile sunt șterse, unele bucăți de piatră sunt desprinse iar bustul lipsește și după cum ne-a relatat președintele SSIR Muscel, dl prof. Oană Ion, bustul a dispărut la puțin timp după Revoluția din Dec. 1989. Monumentul a fost ridicat pe locul unde a fost biserica Sf. Troiță, zidită de Jupân Vasilache pe la 1730 și dărâmată puțin după anul 1900, în curtea căreia se afla mormântul lui Radu Anghel.

Fotografie din arhiva proprie

Dar cine este Radu Anghel ?

Venită din Evul Mediu ca ocupație asociată în spațiul balcanic cu furturile, răpirile și tâlhăriile, tradiția haiduciei a ajuns până în Epoca Modernă, odată cu numele lui Radu Anghel. Căpitanii acestor cete de haiduci proveneau din diferite stări sociale. Iancu Jianu era fiu de boier, Andrii Popa era preot dar cei mai mulți căpitani și membrii erau din rândul țăranilor. Și totuși, numărul mare de legende reflectă admirația țăranilor

pentru acești haiduci și faptele lor. Autoritățile îi numeau bandiți pe vremea când erau în viață. După un secol, în perioada comunistă, au fost considerați eroi ai luptei de clasă. Haideți să redescoperim povestea lui Radu Anghel !

Numele haiducului Radu se leagă de fostul județ Muscel atât prin activitatea sa, cât și prin ultimele clipe și somnul de veci. S-a născut probabil în 1827 în satul Greci pe Valea Cârcinovului, la vremea aceea fiind în plasa Dâmbovița-Dealul, iar acum fiind sat al comunei Boțești, jud. Argeș. După o copilărie plină de suferință, să nu uităm că suntem la puțin timp după Revoluția lui Tudor și țara a fost ocupată de turci, apoi de ruși, Radu ajunge repede un haiduc temut. Prin faptele de arme, se apropia de tatăl său Gheorghe Anghel, care a fost pandur în oastea lui Tudor. Cine n-a auzit de faptele lui Radu Anghel cântate de lăutarii de acum un secol dar și de artiștii zilelor noastre cum ar fi Ion Dolănescu?[1]

Pe fiecare vale din fostul județ Mușcel câte o baladă amintește de Radu Anghel, dar poate cea mai frumoasă este cea care se află aproape ștearsă pe soclul de lângă spital:

Căpitane Palada
Și zapciule Surcea,
N-am să mă dau legat
Unui ciocoi gulerat
Care-l bagă noaptea sub pat
Și-i iau galbeni cât îmi plac
Cu care cumpăr pluguri și boi
Celor căzuți în nevoie
Sărmani în sărăcie
Ca să scape de robie.

Balada culeasă din Poenarii de Muscel de către prof. univ. dr. Mihail Diaconescu arată că Radu avea chiar puteri miraculoase: *Iar potera ce-mi făcea?/ Ea în Radu că-mi trăgea /Dar Radu în sus mâna, /Gloanțele se ridica, /Gloanțele că le prindea /Și înapoi le dădea….* [2]

Desigur, un haiduc nu era om obișnuit, imaginația populară nu putea accepta așa ceva. Sigur era vrăjit, fermecat pentru că deși a fost prins de stăpânire de mai multe ori, n-a putut fi omorât. Și totuși, sfârșitul a venit, doar că avem mai multe variante asupra acestui aspect. În 1865, a fost împușcat în Dealul Cârstienilor, temutul haiduc Radu lui Anghel de fel din Greci-Boțești jud. Dâmbovița, care făcuse numeroase spargeri în tot județul și chiar în oraș. Corpul lui a fost îngropat la biserica Sf. Troiță de lângă mănăstire. Pe mormântul său se află până astăzi o cruce cu inscripția Radu Anghel, mort în vârstă de 38 ani, oct. 1865[3], scria în cea de-a doua monografie a orașului preotul Ioan Răuțescu. O alta, în toamna lui 1865 a fost împușcat din ordinul ofițerului Palada, dându-și obștescul sfârșit în drum spre Câmpulung. Trupul i-a fost îngropat în comuna Greci iar capul a fost dus la Câmpulung și așezat într-un vârf de par, scria prof. I.C. Hiru.[4] O alta este că Radu Anghel s-a infiltrat printre membrii boierimii și negustorilor, fiind ulterior urmărit de poterele conduse de căpitanul Palada. În cele din urmă, a fost capturat într-o mănăstire situată într-un cătun în apropierea orașului, unde găsise adăpost. Rănit grav, a sfârșit în închisoarea locală.[5] Și totuși, lucrurile stat cu totul altfel așa cum arată ziarul Românul.

[1] https://www.youtube.com/watch?v=8qBb4I5vBI8

[2] Ion C. Hiru, Celebrități din Negura Uitării, Ed. Tiparg, Pitești, 2011, pag. 347

[3] Preot Ioan Răuțescu, Câmpulung-Muscel Monografie istorică, tipografia GH.GH.Vlădescu- Câmpulung, 1943 (Ediția Anastatică Ed. Ars Docendi, Universitatea din București, 2009, pag. 55

[4] Ion C. Hiru, op. cit. pag. 341

[5] https://www.virtualtravelguide.ro/ro/post/221-vila-ghita-stefanescu-azi-muzeul-de-etnografie-campulung-arges

Prinderea Banditilor

RADU ANGEL și SOARE VLAD

11 IUNIU.
1861.

LA MINISTERIUL PANU ȘI GOLESCU

Radu Anghel și Sore Vlad jefuiesc gospodăria lui Popa Gheorghe, când era plecat. Preoteasa fuge după ajutor, iar cei doi copii rămași sunt amenințați să arate unde este averea familiei. La venirea celor 15 săteni din Cândești Vale, începe urmărirea pe dealul Hârtieștilor. Popa Gheorghe pleacă și el în urmărire călare și-l lovește pe Sore Vlad cu parul. Pe Radu Anghel îl lovește în cap cu un pistol gol Duță Chișeroiu și Radu se apără cu iataganul. Pe Radu îl prind sătenii mai mult mort, fiind zdrobit de multele lovituri de pietre. Goana și lupta au ținut 3 ore. Deci, nici una din variantele de mai sus nu se confirmă de către jurnaliști. Partea și mai interesantă, ziarul este din iunie 1861 și nu din 1865 când se credea că a fost prins.Pagină de ziar pusă la dispoziție de muzeograful Sanda Safta, de la Muzeul Municipal Câmpulung căreia îi mulțumim pe această cale. Și tot doamna muzeograf a infirmat faptul că instituția ar deține plosca și blidul folosite de haiduc la Hanul Catincăi din Bughea de Sus.

Trimis la Câmpulung grav rănit, se pare că a murit înaintea procesului. Și totuși, înainte să moară sau la scurt timp după moarte (și aici avem două variante) a fost vizitat de pictorul ardelean Mișu Popp, care a făcut apoi celebrul portret.

Portretul lui Radu Anghel realizat de Mișu Popp, îl arată pe haiduc îmbrăcat în straie populare și înarmat până-n dinți cu pistoale, cuțit, iatagan și pușcă. De sub căciula din piele de miel se ivește privirea cruntă și mustața zbârlită, trăsături care trebuiau să arate hotărârea haiducului.

Sursa imaginii este: https://muzeulvirtual.ro/

Moartea lui Radu Anghel nu este sfârșitul poveștii. De sute de ani, comuna Bogaţi adăposteşte unul dintre cei mai bătrâni copaci din ţară, cunoscut în popor sub denumirea de Copacul lui Anghel sau Tufanul Omului. De numele acestuia sunt legate poveşti cu haiduci, jafuri şi comori îngropate şi uitate la rădăcina stejarilor seculari care îşi mai fac simţită prezenţa astăzi printr-un foc care nu arde. Copacul lui Anghel sau Tufanul omului este cunoscut din bătrâni, la Bogaţi, că i-a aparţinut haiducului Radu lui Anghel din

Greci.[6] Legendele despre comorile lui Radu, povestite de bătrâni, au ajuns acum și în mediul online, ca o dovadă că interesul pentru acest subiect nu s-a pierdut. Nu sunt puțini care cred că ar mai fi comori ascunse de haiduc și pe dealul Cetățuia de lângă Brebu sau chiar la Dâmbovicioara.[7]

Citește și nuvela lui N. D. POPESCU dedicată eroului în Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932 ![8]

În încheiere, noi credem că orice vizitator al municipiului Câmpulung merită să primească șansa de a descoperii povestea lui Radu Anghel, așa cum era scrisă cu litere de piatră pe monumentul uitat.

[6] https://adevarul.ro/stiri-locale/targoviste/legenda-comorii-haiducului-radu-anghel-ascunse-1631925.html
[7]https://www.youtube.com/watch?si=I24plo9PmXOtCQJA&v=4-NlguET8Vc&feature=youtu.be
[8] https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932/

Câteva mărturii documentare despre un boier câmpulungean din prima jumătate a veacului al XVII-lea: Iane postelnic

Conf. univ. dr. habil ***Claudiu-Ion NEAGOE***
Centrul Universitar Pitești, POLITEHNICA București

Astăzi este îndeobşte cunoscut faptul că, încă de la începuturile statului medieval Ţara Românească, Câmpulungul a fost un „oraş domnesc" cu privilegii administrative, fiscale şi juridice[1], fapt dovedit de cele 27 de hrisoave şi respectiv 12 cărţi domneşti cuprinse în *Pânza (Ocolnica)*, care a fost adusă la cunoştinţa publicului larg cu aproape trei decenii în urmă[2].

Multă vreme, străinilor le-a fost interzis să achiziţioneze proprietăţi şi imobile în oraş fără acordul orăşenilor. Hrisovul lui Radu Mihnea din 7 mai 1615 constituie o mărturie clară în această privinţă: „să nu fie volnic nici un boiar, nici sluga domniei mele ca să ciară de la domnia mea măcar loc sau măcar moşie den oraş, ori casă sau loc la oraş, sau delniţă la câmp, sau măcar vie orăşenească [...], ci numai orăşanii să fie volnici să facă ce vor vrea ei cu aceste moşii"[3]. Chiar şi atunci când un orăşan murea, lăsând în urma sa unele datorii băneşti faţă de vreun boier sau neguţător străin, urmaşii căutau să vândă, pentru achitarea datoriilor, altor orăşeni şi nicidecum străinilor: „Iar de va fi datoriu vreun orăşan vreunui boiar sau altui om den ţară, dă i se va întâmpla acelui om moarte şi va rămânea niscava feciori lui să nu lase moşia lui vânzătoare, iar de nu va putea birui să plătească această datorie, iară datornicii să nu fie volnici să vânză casele lui, măcar viele, măcar loc de altă parte, ci tot să vânză la oroşani"[4].

Cu toate acestea, încă din prima jumătate a veacului al XVII-lea avem dovezi că printre orăşenii de vază ai oraşului Câmpulung s-au numărat şi o serie de boieri[5]. Dintre aceştia amintim aici doar unul singur, anume pe Iane postelnic. Îl găsim menţionat prima oară, pe acest „jupân Iane postelnic ot Dălgopole", ca martor într-un zapis de vânzare-cumpărare din 26 mai 1626[6]. Doi ani mai târziu, la 15 mai 1628, acesta avea să semneze, tot ca martor într-un document, de această dată în limba greacă, „Ioanis postelnikos ot Dălgopole"[7], fapt care ne îndreptăţeşte să afirmăm că este vorba de un negustor grec (poate aromân), pripăşit la Câmpulung nu se ştie când, probabil cu puţin înainte de anul 1600[8].

Dintr-o „carte domnească" de întărire de la Alexandru Iliaş (21 octombrie 1628) aflăm că „Ianiu postelnic din Câmpulung" îi

---

[1] A se vedea pe larg: Laurenţiu Rădvan, *Oraşele din Ţara Românească până la sfârşitul secolului al XVI-lea*, Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", 2004, pp. 403-406; Idem, *Oraşele din Ţările Române în Evul Mediu (sfârşitul sec. XIII – începutul sec. al XVI-lea)*, Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", 2011, pp. 184-194; Claudiu Neagoe, *Câmpulungul medieval şi premodern*, Bucureşti, Editura Ars Docendi, 2012, pp. 77-86; Alexandru Ciocîltan, *Comunităţile germane de la sud de Carpaţi în Evul Mediu (secolele XIII-XVIII)*, Brăila, Editura Istros a Muzeului Brăilei, 2015, pp. 81-94.

[2] Ştefan Trâmbaciu, Gheorghe Pârnuţă, *Pânza (Ocolnica) cu vechile privilegii ale oraşului Câmpulung Muscel, 1215-1747*, Piteşti, Editura „Cultura", [1997]; vezi şi Gheorghe Pârnuţă, *Pânza cu vechile privilegii ale oraşului Câmpulung-Muscel (1215-1747)*, în „Studii şi comunicări. Câmpulung", vol. I, 1981, pp. 41-48.

[3] Ştefan Trâmbaciu, Gheorghe Pârnuţă, *op. cit.*, doc. 2, p. 73; Idem, *Documente şi inscripţii privind istoria oraşului Câmpulung-Muşcel*, vol. I (1215-1699); Bucureşti, Editura Semne, 1999, doc. 33, p. 161.

[4] Idem, *Pânza (Ocolnica) cu vechile privilegii ...*, doc. 2, p. 73; Idem, *Documente şi inscripţii*, doc. 33, p. 161.

[5] Vezi Cl. Neagoe, *op. cit.*, p. 73, nota 78; Idem, *Despre un mare dregător înmormântat la mănăstirea din Câmpulung, înainte de 1 septembrie 1640: Para mare paharnic*, în „Restituiri. Piteşti", an. XV, 2017, nr. 4, pp. 11-14.

[6] *Documenta Romaniae Historica,* B. Ţara Românească, vol. XXI (1626-1627), volum întocmit de Damaschin Mioc, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R, 1965, doc. 75, p. 141.

[7] *Ibidem*, vol. XXII (1628-1629), volum întocmit de Damaschin Mioc, Bucureşti, 1969, doc. 77, p. 170.

[8] Dintr-un zapis de danie al lui Iane postelnic (31 octombrie 1647) aflăm că acesta a fost căsătorit cu o anume Maria, vreme de 40 de ani. Cum Maria murise în anul 1639, fapt consemnat indirect în zapisul din 1647, rezultă că cei doi se căsătoriseră în 1599; *Ibidem*, vol. XXXII (1647), volum întocmit de Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr şi Oana Rizescu, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2001, doc. 286, p. 297-298.

vânduse, nu cu mult timp în urmă, lui Nan postelnicul din Bărbăteşti, o ţigancă pe nume Maria, pentru suma de 3.500 aspri[9].

Că acest Iane postelnicul se număra printre personajele de vază ale oraşului Câmpulung o dovedeşte documentul din 10 mai 1632, care îl menţionează ca martor, alături de judeţul oraşului Stan şi de Pană pârcălabul domnesc din Câmpulung[10]. De altfel, pe acest Iane postelnic îl mai găsim menţionat ca martor în mai multe rânduri (10 decembrie 1630[11], 20 iulie[12] şi 18 septembrie 1635[13], 22 martie[14] şi 19 octombrie 1636[15], 28 iunie 1639[16] şi 10 februarie 1640[17]).

Pe soţia lui Iane postelnic o chema Maria. Aflăm acest lucru din zapisul lui Iane, datat 31 octombrie 1642, prin intermediul căruia acesta dăruia egumenului mănăstirii din Câmpulung, ieromonahul Melchisedec, două ţigănci, care fuseseră „de zestre" ale soţiei sale, Maria, răposată la vremea aceea[18]. Cine a fost această Maria, nu ştim! Presupunem că ea a fost fiica unui oraşan de vază al Câmpulungului sau poate fiica vreunui boier muscelean.

Mai multe informaţii despre jupîneasa Maria aflăm din zapisul de danie întocmit de Iane postelnic şi dat egumenului Melchisedec, la 31 octombrie 1647, în preajma momentului morţii sale: Iane postelnic trăise cu soţia sa, Maria, vreme de 40 de ani[19], iar când aceasta a ajuns la „vreme de pristăvenie", i-a lăsat soţului ei toţi ţiganii primiţi de zestre. Însă după moartea jupânesei sale, Iane postelnic s-a confruntat cu „boale grele şi nevoi şi sărăcie". Vreme de opt ani el a fost îngrijit de egumenul Melchisedec de la mănăstirea din Câmpulung, care i-a asigurat toate cele necesare traiului. În toamna anului 1647, simţindu-şi sfârşitul aproape, Iane postelnic a întocmit un zapis de danie catre egumenul Melchisedec, pentru două ţigănci, anume Neacşa cu fata ei, la care se adăuga o a treia ţigancă, pe nume Vişa, ca să fie ele „de pomană şi pentru sufletul mieu şi al jupânesei Mariei în veci"[20].

Din cartea domnească de întărire de la Matei Basarab, acordată egumenului Melchisedec, la 12 ianuarie 1648, aflăm că Iane postelnic dăruise mănăstirii din Câmpulung, pentru pomenirea sa şi a soţiei sale, pe „Neacşa ţiganca cu 2 fete ale ei, Dumitrana ţiganca i Vişa ţiganca". Un alt amănunt important consemnat în cartea lui Matei Basarab este acela că Iane postelnic, mort după 31 octombrie 1647 şi înainte de 12 ianuarie 1648, „se-au îngropat în sveata mănăstire"[21].

Sursele documentare de care dispunem până la acest moment, nu ne-au oferit, din nefericire, informaţii despre eventuali urmaşi ai lui Iane postelnic şi ai jupânesei Maria şi cu atât mai puţin despre eventualele bunuri şi proprietăţi ale acestora avute în oraș sau în județul Mușcel.

Matei Basarab, domnul Țării Românești, într-o miniatură din Evangheliarul grec tipărit în 1643 aflat în biblioteca Patriarhiei din Ierusalim (Sursa: Nicolae Iorga, Domnii români după portrete și fresce contemporane, Sibiu, 1930, nr. 95a)

---

9 *Ibidem*, vol. XXII, doc. 167, p. 170.

10 *Ibidem*, vol. XXIII (1630-1632), volum întocmit de Damaschin Mioc, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1969, doc. 380, p. 566.

11 *Ibidem*, doc. 186, p. 307.

12 *Ibidem*, vol. XXV (1635-1636), volum întocmit de Damaschin Mioc, Maria Bălan, Ruxandra Cămărăşescu, Coralia Fotino, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1985, doc 99, p. 113.

13 *Ibidem*, doc 135, p. 144

14 *Ibidem*, doc. 236, p. 250.

15 *Ibidem*, doc. 394, p. 434.

16 *Ibidem*, vol. XXVII (1639-1640), volum întocmit de Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Constanţa Vintilă-Ghiţulescu, Oana-Mădălina Popescu, Ovidiu Olar, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2013, doc. 168, p. 216

17 *Ibidem*, doc. 290, p. 381.

18 *Catalogul documentelor Ţării Româneşti din Arhivele Statului*, vol. V (1640-1644), volum întocmit de Marcel-Dumitru Ciucă, Doina Duca-Tinculescu, Silvia Vătafu-Găitan, Bucureşti, 1993, nr. 852, p. 367.

19 Supra, nota 8.

20 *DRH*, B, vol. XXXII, doc. 286, pp. 297-298.

21 *Ibidem*, doc. 14, p. 17.

Învățătorul Nicolae I. Popescu Schiaucu
un dascăl de seamă al învățământului mușcelean

Prof. Ion Oană
Președintele Filialei Mușcel a S.Ș.I.R.

Nicolae I. Popescu Schiaucu s-a născut la 28 aprilie 1887 în comuna Lereşti, într-o familie cu şase copii şi cu o situaţie materială de mijloc; tata, Ion, era preot, iar mama, Ecatarina, casnică.

După şcoala primară absolvită în comună, urmează gimnaziul în Câmpulung, pe care îl termină la 25 august 1901 cu certificatul nr. 111. În același an, 1901, este admis la Şcoala Normală „Carol I“, fiind al doilea din 65 de elevi[1], pentru clasa I plătind școlarizarea. Clasa I a terminat-o cu media 8,20 și 10 la purtare.“ [2]

Cu ordinul seria A, Nr. 41190 din 17 august 1902 „s-a trecut bursier în clasa a II-a (1902-1903)” [3].

După absolvire, este repartizat la Şcoala din comuna Slobozia, jud. Argeş, cu începere de la 1 septembrie 1908 prin ordinul 59716/1908. Apoi, este detaşat la Călineşti-Muscel, iar la 1 noiembrie, cu ordinul 73311/4 noiembrie 1908, este transferat la Rucăr.[4]

Prin Ord. Ministerului Nr. 40206/1909 este transferat în postul de la școala Lerești cu începere de la 1 sept.1909.

Gradul didactic II i se acordă pe 1 oct. 1916 cu Decizia Ministerială Nr. 23.692/1921 cu media generală 9,21 clasat al 6-lea din 103 iar gradul didactic I pe 1 ianuarie 1926 prin Decizia Ministerială Nr.128290/1925.

În anul 1912 se căsătoreşte cu Maria Mareş din comuna Drăghici-Muscel.

Mobilizat în anul 1916, participă la campania militară cu gradul de sublocotenent în cadrul Regimentelor 22 Infanterie, 30 Dorobanţi, și 2 Vânători. Este rănit, iar pentru remarcabile fapte de vitejie este decorat cu Ordinul militar „Mihai Viteazul“, şi este avansat la gradul de locotenent, iar după război este împroprietărit cu 50 de pogoane de pământ în judeţul Buzău.[5]

N. Popescu-Schiaucu a fost un om fără vicii, fără veleităţi deşarte, a fost deopotrivă soţ şi tată iubitor, învăţător şi părinte blând şi înţelegător, prietenos şi serios cu cei din jur, oricând gata să trudească pentru binele obştii.

A murit în anul 1965, la 25 septembrie, în grădina casei din Lereşti, în urma unui stupid accident: a căzut dintr-un pom la culesul merelor.

De numele şi activitatea învăţătorului N. Popescu Schiaucu sunt legate multe realizări în comună: şcoală, biserică, cămin cultural.

Tot referitor la personalitatea învăţătorului N. Popescu Schiaucu, revizorul şcolar C. Rădulescu-Codin remarcă în Procesul-verbal de inspecţie din 27 martie 1924: „...este unul dintre vitejii războiului, deşi devine de model, decorat cu ordinul Mihai Viteazul, preşedinte al Cercului Cultural Voineşti şi membru în comitetul şcolar judeţean pentru meritele sale“.[6]

Iată ce consemnează în *„Memoriul asupra activităţii şcolare, extraşcolare, sociale şi culturale a învăţătorului N. Popescu Schiaucu, gr. I, din comuna Lereşti, judeţul Muşcel“*, redactat personal de acesta în anul 1939:

În tot timpul carierei mele de învăţător am considerat că îndeplinirea îndatoririlor mele şcolare trebuie să primeze asupra oricărei alte preocupări şi ca atare munca intensă şi stăruitoare în şcoală a fost preocuparea mea de căpetenie tot timpul.

Am izbutit să pregătesc bine serii numeroase de elevi dintre care mulţi şi-au deschis drumul în mod distins, la cursul secundar şi universitar.

Am avut mulţumirea sufletească să văd că diferitele organe de control care inspectau

---

[1] A.N.I.C., Fond *Școala Normală* „Carol I”, d. 3/1906, f. 242.

[2] A.N.I.C., Fond *M.C.I.P.*, d. 776/1907, f. 25.

[3] *Idem.*

[4] A.N.I.C., Fond *M.I.P.*, d. 759/1908, f. 149.

[5] A.N.I.C., Fond *M.I.P.*, d.7/1921, f. 213-216. Revizorul școlar B. Țuțuianu, la 26 martie 1921, întocmește un „Tablou cu numărul corpului didactic care s-au destins pe front conform Ordinului nr. 13937/921”. La nr. 9 figurează N.I. Popescu, Lerești, locotenent; decorații și dinstincții: „Mihai Viteazul” și „Coroana României”, prin Ordinul 1040, „Pentru vitejia cu care a condus plutonul la atacul redutei Nord Mărășești”.

[6] A.N.D. Ag., Pitești, Fond *Școala Lerești*, d. 4/1924, f. 1.

şcola sau clasa mea au apreciat cu cuvinte elogioase activitatea mea şcolară.

Am ţinut cursuri la supraprimar în multe rânduri şi am dat serii care au fost bine apreciate la examenul de absolvire.

De la 1919 şi până în prezent am avut şi funcţia de director al şcoalei, fără nici un avantaj material.

Am depus pentru gospodăria şcoalei o grije poate mai mare ca pentru casa mea proprie. Am socotit că localul de şcoală trebuie să servească ca model de curăţenie şi frumuseţe, pentru locuitorii comunei. Şi în această calitate am avut mulţumirea să constat că întotdeauna organele de control au apreciat cu cuvinte frumoase îngrijirea şi gospodăria acestei şcoli.

EDUCAŢIA ARTISTICĂ a şcolarilor mei a mers paralel cu pasiunile intelectuale; având înclinaţii în aceste direcţii, le-am pus în valoare pentru elevii mei. Am organizat coruri şcolare, pe mai multe voci pe întreaga şcoală, care au impresionat plăcut şi numeroasele serbări şi şezători şcolare.

Aceeaşi atitudine am avut pentru desen şi scrierea frumoasă.

ÎNDELETNICIRILE PRACTICE: le-am dat toată atenţiunea şi stăruinţa cuvenită. Am cultivat în bune condiţiuni grădina şcolară, oferind produsele sale din 1939 cantinei şcolare locale.

Am înfiinţat atelier de lucru manual şi am predat însumi lecţiuni de tâmplărie.

La diferite expoziţii de lucru manual din Capitala judeţului am obţinut distincţiuni.

ACTIVITATEA EXTRAŞCOLARĂ

Am luat iniţiativa şi am contribuit împreună cu colegii mei şi cu preoţi din comună, cu care întotdeauna am fost în armonie, pentru a promova starea culturală şi morală a locuitorilor noştri. În acest scop am organizat numeroase serbări şi şezători şcolare. Prin serbările şcolare în special am urmărit trei scopuri:

1. Educaţia artistică a elevilor noştri.

2. A procura sătenilor o petrecere nobilă şi înălţătoare.

3. A spori fondurile Comitetului Şcolar.

Am reuşit a da minunate serbări, foarte apreciate de locuitori care au adus venituri însemnate. Rezultatele materiale sunt consemnate în registrul de şedinţă al comitetului şcolar.

Am ţinut numeroase cuvântări la diferite ocaziuni. Sărbătorile Naţionale s-au desfăşurat cu mult fast. Şezătorile şcolare, examenele de fine de an pe clase şi serbarea de fine de an au fost ocaziuni unde părinţii elevilor au legat un contact strâns cu şcoala pe care o cercetează în toate ocaziunile.

Am înfiinţat bibliotecă şcolară pusă la dispoziţia locuitorilor din comună şi am contribuit intens la răspândirea cărţilor bune în popor. La celebrare de finele de an şcolar, fiecare elev promovat primeşte în dar câte o carte şi nu numai premianţii.

CA PREŞEDINTE AL CERCULUI CULTURAL „VOINEŞTI"

Am izbutit să dau mult impuls acestei organizaţiuni şi am ţinut numeroase şedinţe publice care au fost remarcate de organele de control şi care au avut un mare rol în mişcarea culturală a cercului nostru.

În condica de şedinţă a Cercului se poate vedea detaliat cum s-a desfăşurat activitatea acestui Cerc.

Am făcut parte din comitetul şcolar Lereşti, în tot timpul funcţionării sale, de la constituire şi până în prezent cu modestul titlu de secretar.

În această calitate am fost adevăratul organ executor al comitetului.

Lucrând în regie prin comitetul şcolar am izbutit să construim în comună 2 localuri de şcoală primară, unul pentru băieţi şi altul pentru fete în cele mai bune condiţiuni şi în cel mai scurt timp.

Prin Comitet am realizat strângerea fondurilor necesare cu mijloace locale şi am realizat chiar din veniturile comitetului, de peste 70.000 lei, economii, care s-au întrebuinţat la construcţia şcoalei de fete. Toate gestiunile anuale ale comitetului au fost verificate şi aprobate de Comitetul Şcolar Judeţean.

ACTIVITATEA RELIGIOASĂ BISERICEASCĂ

În tot timpul, fiind în bune raporturi cu preoţii din comună am frecventat la Biserică unde am condus corul bisericesc înfiinţat de mine şi remarcat de organele de control în câteva ocaziuni.

Astăzi mulţi absolvenţi cântă la strană alături de mine şi de cântăreţi bisericeşti, improvizând în tot momentul un cor.

Cu ocaziunea concursului de coruri bisericeşti din Câmpulung în faţa Patriarhului

Miron Cristea, corul condus de mine s-a distins şi am fost premiat personal de Patriarh.

Făcând parte din comitetul de construcţie am izbutit să clădim în comună o frumoasă biserică, care face cinste comunei, cu mijloace locale, la a căror strângere am adus o importantă contribuţie.

Fac parte din consiliul parohial al bisericii.

ACTIVITATEA ŞCOLARĂ

Am fost întotdeauna puntea de legătură care a strâns pe toţi fruntaşii comunei şi lucrând de acord, am făcut frumoase opere speciale cu care ne mândrim.

1. Refacerea bisericii vechi, distrusă de război în 1916.

2. Construcţia unei noi biserici, astăzi gata de sfinţire.

3. Cimitirul Eroilor de război, împrejmuit cu zid de beton în care s-au adunat osemintele din împrejurimi.

4. Monumentul Eroilor din comună.

5. Înfiinţarea cantinei şcolare în toamna anului 1938, pentru 70-90 elevi.

6. Înfiinţarea comitetului de asistenţă pentru ajutorarea familiilor sărace şi concentraţilor pe care îl prezidez.

7. Construcţia celor 2 şcoli, aşa cum s-a arătat mai sus.

ACTIVITATEA COOPERATISTĂ

1. Am făcut parte din conducerea Băncii Populare Locale care este cotată printre cele mai bune din judeţ.

Această instituţie a ajutat cu peste 500.000 lei la construcţia noii biserici, şi cu câteva zeci de mii la construcţia şcoalei primare de băieţi.

2. Am luat parte la întemeierea Cooperativei Forestiere „Râul Târgului" şi am făcut parte din conducerea ei tot timpul în calitate de cenzor consilier, vice-preşedinte şi începând din 1936 ca preşedinte.

Această cooperativă s-a ridicat printre cele mai bune din ţară. A făcut frumoase operaţiuni, a revărsat o mulţime de binefaceri în toate comunele din zona sa, sub formă de prime de muncă, dividente, ajutoare filantropice şi culturale.

Donaţiunile făcute pentru şcoli, biserici şi alte instituţii trec peste un milion lei.

La acte se va ataşa tablou de binefaceri culturale şi sociale.

RECOMPENSE ŞI DISTINCŢIUNI DIDACTICE

1. Răsplata muncii pentru învăţământ Cl. II-a, Brevetul nr. 426/3 aprilie 1923.

2. Răsplata muncii pentru construcţiuni şcolare Cl. a II-a, Brevet Nr. 2425/20 ianuarie 1925.

3. Ministerul Instrucţiunii cu ord. Nr. 90255/1925: mulţumiri pentru activitatea rodnică în şcoală şi în afară de şcoală în anul 1924/25.

4. Ministerul Instrucţiunii cu ord. Nr. 119726/1927: mulţumiri pentru că am predat cu succes lucrul manual şi m-am distins la expoziţia regională organizată în capitala judeţului.

RECOMPENSE ŞI DISTINCŢIUNI MILITARE

1. Decoraţia Ordinului Militar „Mihai Viteazul" Cl. a III-a, Brevet nr. 192 din 11 august 1917.

2. Decoraţia „Coroana României cu spade în gradul de Cavaler" Nr. 1040 din 30 Martie 1917.

3. Medalia „Victoria a Marelui Război" nr. 1288/30 aprilie 1925.

4. Furajeta „Virtutea Militară" Nr. 3016 din 27 noiembrie 1931.

5. Crucea de război cu citaţiile armatei franceze Ministerul Af. Străine, Nr. 11956 din 26 august 1919.[7]

6. Crucea comemorativă.

Dăruirea, sacrificiul și eroismul învățătorilor pe câmpul de luptă l-au impresionat pe regele Ferinand I determinându-l să afirme: „Fericită a fost ideea de a face pe învățători ofițeri de rezervă. Toți sunt ofițeri de elită și și-au făcut datoria cu un devotament fără margini. O spun Eu, Regele lor, spre a se auzi și cunoaște în toată țara".[8]

[7] Informații obținute de la fiica învățătorului, Constantin Mioara, la data de 22 iulie 1990.

[8] *Mușcelul Nostru*, 31 mai 1942, p.11.

O radiografie a județului Muscel din 1924

Dr. Aurel RADU
Arhivele Naționale – Serviciul Județean Argeș

Expunerea situației județului Muscel prezentată Comisiei interimare județene la 15 octombrie 1924 oferă o perspectivă detaliată asupra stării acestei regiuni din România Mare în anii de după Primul Război Mondial[1]. Acest raport prezentat de prefectul județului, N.D. Nicolau, zugrăvește imaginea unei regiuni naționale care se străduiește să progreseze pe fondul provocărilor persistente ale perioadei postbelice. Raportul evidențiază evoluțiile din educație, infrastructură, agricultură, sănătate publică și administrație locală, recunoscând totodată dificultățile existente și obiectivele viitoare.

„Expunerea” pune un accent deosebit pe extinderea și îmbunătățirea infrastructurii educaționale. Prefectul Nicolau subliniază construcția de școli noi și repararea celor existente ca fiind un „imperativ național” de maximă importanță, mai ales având în vedere „împrejurările de azi”. Acest accent reflectă o înțelegere mai largă a educației ca instrument cheie pentru dezvoltarea națională și coeziunea socială într-o lume în schimbare rapidă. În ciuda investițiilor financiare semnificative din partea Ministerului Educației, a județului, a comunităților locale și a donatorilor privați, raportul notează probleme legate de prezența elevilor, atribuindu-le neglijenței părinților. Acest lucru sugerează că, pe lângă dezvoltarea infrastructurii, erau necesare eforturi pentru a promova valoarea educației în cadrul comunităților rurale. Sunt detaliate eforturile de a construi și repara școli, inclusiv sursele de finanțare și stadiul diferitelor proiecte.

O parte semnificativă a raportului este dedicată stării infrastructurii, în special a drumurilor și podurilor. Documentul dezvăluie o rețea extinsă de drumuri, însă multe au fost avariate din cauza ploilor abundente și a inundațiilor din acel an. În timp ce statul a alocat fonduri pentru reparații, raportul sugerează că era necesar un ajutor suplimentar. Raportul detaliază, de asemenea, progresele înregistrate în stabilirea liniilor telefonice pentru a conecta comunele rurale cu capitala județului, evidențiind provocările legate de procurarea materialelor și gestionarea prețurilor ridicate.

Agricultura era în continuare coloana vertebrală a economiei județului Muscel. Se discută despre implementarea reformei agrare, gestionarea pășunilor comunale și producția agricolă. Raportul detaliază eforturile de redistribuire a terenurilor agricole menite să susțină țărănimea numeroasă, dar recunoaște și dificultățile legate de gestionarea terenurilor de către funcționarii locali. Raportul menționează cultivarea cerealelor și a altor culturi, cu accent pe producția de porumb. Creșterea animalelor a fost, de asemenea, o componentă esențială a economiei rurale, județul fiind martor la o creștere a valorii animalelor și a produselor acestora. În ceea ce privește industria, județul avea câteva mine care extrăgeau lignit, împreună cu fabrici care produceau cherestea și alte bunuri. Prefectul considera că poziția geografică a județului împiedica dezvoltarea mai mare a comerțului.

Prin această expunere anuală sunt prezentate informații despre situația sănătății publice, subliniindu-se prevalența bolilor. Pe de o part, prefectul își exprimă îngrijorarea cu privire la alcoolism și impactul său negativ asupra populației („Consumul grozav de mare după război al alcoolului a paralizat complet și vedem că dacă hrana bună încearcă să salveze din ghearele acestei crude boli pe cineva, băutura îl aruncă și mai mult în prăpastie”), însă pe de altă parte remarcă potențialul

[1] https://archive.org/details/Buletinul_Jud_Muscel/1925%20Expunere/, 2025.

economic al comerțului cu alcool („Livezile de pruni și pomi fructiferi, care în anul acesta au dat o frumoasă recoltă, face ca locuitorii prin fabricatul țuicii să dobândească beneficii frumoase”). Se depuneau eforturi pentru combaterea bolilor prin spitale și campanii sanitare, dar mai era nevoie de îmbunătățiri ale practicilor de asistență medicală, în special în zonele rurale care erau cele mai vulnerabile.

Raportul abordează, de asemenea, starea administrației locale. Prefectul subliniază eforturile de combatere a corupției și de asigurare a aplicării corecte a legilor. Acesta recunoaște provocările cu care se confruntă unii funcționari locali din cauza lipsei de pregătire. Din punct de vedere economic, județul a obținut stabilitate financiară, reușind să-și echilibreze bugetul.

În general, acest raport oficial oferă o relatare directă și detaliată despre fostul județ Mușcel care își avea reședința în orașul Câmpulung, într-o regiune predominant piemontană. Acesta prezintă eforturile depuse pentru susținea educației, dezvoltarea infrastructurii, agricultură și sănătate publică, reflectând un angajament față de progres și modernizare. Recunoscând provocările postbelice, raportul transmite totuși un sentiment de optimism și determinare pentru îmbunătățirea vieții muscelenilor. Documentul oferă informații valoroase despre peisajul social, economic și politic al României interbelice și servește ca o mărturie a eforturilor depuse pentru construirea unui viitor mai bun pentru națiune.

***

Expunerea situațiunii județului Muscel prezentată Comisiunii interimare județene de prefectul județului în sesiunea ordinară de la 15 octombrie 1924

Domnilor membri,

Art. 100 din legea consiliilor județene dispune ca în sesiunea ordinară (15 octombrie) a fiecărui an să vi se expună situațiunea județului din toate punctele de vedere.

Această expunere, am onoare a v-o face ținând în seamă și toate comunicările oficiale făcute de șefii de autorități, alături de constatările noastre.

Domnilor membri, ca și în trecut voi începe a vă descrie activitatea ce sa desfășurat în acest an pe terenul construcțiilor școlare ca urmare și completare a operei începută din anul 1922.

Am socotit domnilor, această operă ca una din cele mai necesare, fiind de interes național, mai ales în vremurile și împrejurările de azi.

Am luptat pe toate căile și cu toate mijloacele, ajutat de toți bunii români, ca să putem izbândi opera începută, fiind sprijinit puternic și de dl. ministru al școlilor, dr. C. Angelescu.

Ca fonduri bănești, eu care m-am ajutat și în acest an, au fost pe lângă subvențiile date de Ministerul Instrucțiunii, contribuția județului din bugetul său plus creditele ce am mai deschis ulterior, excedentele bănești ale comunelor, de asemenea le-am afectat în mare parte la școlile respective, precum și taxele pe vin și țuică, care în comunele unde am avut construcțiuni le-am destinat în același scop.

Am mai avut și donații de la societăți și de la dl. deputat C.I.C. Brătianu; mai realizând și oarecare sume și din *cărămijoarele* ce am distribuit în oraș și județ. Comitetul școlar județean al cărui președinte am onoare a fi, a contribuit și el cu maximumul resurselor disponibile.

În rezumat, fondurile bănești fost următoarele:

Ministerul Instrucțiunii, 700.000 lei;

Ministerul din fondul despăgubirilor de război, 400.000 lei;

Județul, 220.000 lei;

Din bugetele comunelor 1.400.000 lei;

Din fondul cărămijoarelor, 67.000 lei;

Comitetul școlar județean, 33.000 eli;

Donațiuni, 150.000 lei.

Pe lângă aceste sume și materialul lemnos obținut gratuit de la Casa Pădurilor, s-au mai dat și zile de prestație cu aprobarea Ministerului Lucrărilor Publice.

Nu pot să nu relev că și sătenii conștienți de opera care se desăvârșește în unele comune, au dat ajutoare bănești și în natură, după puterea fiecăruia.

Situațiunea generală a construcțiilor, în timpul de față este următoarea:

Localuri terminate: Sătic și Podul Dâmbovița (Rucăr), Dragoslavele, Slobozia (Stoenești), Lăicăi, Valea-Largă (Pucheni), Lerești, Voinești, Nămăești, Şelari (Nămăești), Malu (Câmpulung), Schitu-Golești, Groșani și Valea-Dindărăt (Poenari), Furnicoși (Mihăești), Jugur, Drăghici, Hârtiești (Țițești), Băjești (Bălilești), Davidești, Vulturești, Racovița de Jos și Valea-Stânii (Racovița), Micești, Mărăcineni, Enculești (Valea-Mare), Isvorani (Ştefănești), Ciocănești și Văleni (Văleni-Podgoria), Vrănești, Beleți, Goleștii-Badi (Târgu Cârcinov), Valea Nandrii (Dârmănești), Petrești (Coșești), Vărzăroaia (Pietroșani), Stănești, Cotești, Huluba (Valea Popii) și Hârtiești;

Şcoli acoperite și tencuite, însă cu mici detalii neterminate: Piatra (Stoenești), Sboghițești (Nucșoara), Sămăila (Priboeni), Racovița de Sus și Cârstieni (Râncăciov);

Şcoli acoperite, însă neterminate: Cotenești (Stoenești), Balabani (Boteni), Chilii (Mățău), Gănești (Retevoești), Păcioiu, Pițigaia (Rădești), Țițești, Oțelu (Berevoești-Pământeni), Bârzești și Ciulnița;

Şcoli neacoperite: Leordeni, Coșești și Aninoasa;

Şcoli la care s-a pregătit materialul: Nucșoara, Corbșori (Stănești), Bădești (Pietroșani), Dârmănești, Vlădești, Schitu-Glâmbocel și Glâmbocel, Mioveni, Domnești, Poenița, Valea Mare (Podgoria);

S-au făcut reparațiuni mari la școlile: Budișteni (Ciulnița), Topoloveni (Târgu Cârcinov), Călinești, Rucăr, Micloșani (Malu cu Flori).

Administrația și împărțirea teritoriului județului

Suprafața totală a județului Muscel este de 331.564 hectare, împărțită în șase plase sau 74 comune, în care intră și cele două comune înființate din nou, anume: Mioveni și Slobozia, conform legii sancționată și promulgată cu Înaltul Decret nr. 2.766 din 26 August a.c.

Fiecare plasă este condusă de către un domn administrator retribuit de stat, contribuind și județul cu câte 500 lei de fiecare, ca diurnă pentru transport, afară de chiriile și încălzitul localurilor ocupate de administrațiunile de plasă.

Administrația comunelor rurale se face cu mare greutate din cauză că o parte din notarii și secretarii comunali, nu sunt suficient pregătiți pentru posturile ce ocupă.

Cu ocazia inspecțiunilor ce am făcut, orice nereguli și abateri ce am constatat din partea oricărui funcționar administrativ, le-am reprimat, aplicând pedepse celui vinovat, comparativ cu fapta comisă, iar la conferințele administrative ce am ținut la reședințele plaselor, însoțit de toți șefii autorităților superioare, la care au asistat locuitorii, am explicat foloasele ce decurg pentru fiecare, de lă respectarea și aplicarea legilor, cum și rigorile ce survin pentru cei nesupuși.

Situația financiară a comunelor rurale, beneficiind de taxele impuse prin legea maximului și contribuțiunile comunale în anul acesta este prosperă.

Cu propriile lor mijloace și realizarea unor mici împrumuturi, se va construi câte un local de primărie în comunele: Jugur, Poenari și Cetățeni, iar în comunele: Coșești, Malu cu Flori, Vulturești și Priboeni se va termina sper chiar în toamna anului acesta.

Mişcarea populaţiei şi numărul contribuabililor în comunele rurale şi oraşul Câmpulung pe ziua de 1 septembrie 1924, este cea următoare:

Nr. crt.	Numirea plaselor	Nr. comunelor ce aparțin plasei	Populațiunea	Contribuabili	Nr. copiilor de familie	Mişcarea populației în 1924:		
						Născuți	Morți	Căsătoriți
1	Argeşel[1]	10	17154	3991	4293	568	298	153
2	Dâmbovița	10	22622	4744	5235	723	367	218
3	Golești	14	18593	4653	4885	680	458	198
4	Podgoria	12	21318	5845	5814	814	612	269
5	Râuri	14	20962	5232	5667	657	484	357
6	Râul Doamnei	14	24913	6414	6088	815	539	168
7	Orașul Câmpulung	1	17033	4391	4638	528	373	179
	TOTAL:	75	142.595	35.270	36.620	4.785	3.131	1.542

Instrucția publică

Cursurile școlare în tot județul au început la data indicată de regulament, 22 septembrie.

În tot cursul anului școlile au funcționat regulat.

Populațiunea școlară, personalul și frecventarea din învățământul primar urban și rural de la 22 septembrie 1923 — 22 septembrie 1924, este următoarea:

Învățământul primar, urban și rural, din Câmpulung

Nr. școli urbane	Nr. școli rurale	Personalul didactic urban	Personalul didactic rural	Școli de aplicație			Grădini	Personal	Elevi înscriși		Absolvenți		Total
				Băieți	Fete	Personal			Băieți	Fete	Băieți	Fete	
5	6	22	13	1	1	8	1	1	486	416	449	300	749

Învățământul primar rural din județ

Școli mixte	Școli de băieți	Școli de fete	Personal	Elevi înscriși		Total	Elevi care au urmat		Total	Absolvenți		Total
				Băieți	Fete		Băieți	Fete		Băieți	Fete	
135	7	6	322	7039	6500	13539	6660	3250	9910	1274	488	1762

Din tabloul de mai sus reiese că numărul elevilor înscriși în matricolul învățământului primar rural din județ a fost de 13.539 (elevi), din care însă a urmat regulat cursurile numai 9.910 (elevi).

[1] Argișel, în original.

Se constată dar că frecventarea elevilor de la școlile din județ a lăsat de dorit, fapt pentru care nu ne putem bucura știut fiind că școala este cea dintâi instituțiune de lumină și cultură.

Cauzele principale care au contribuit la acest mare rău este că părinții, care nici în urma amenzilor ce li s-au aplicat, nu au voit să lase copiii să-și urmeze regulat cursurile.

S-au luat măsuri pentru completarea mobilierului și materialului didactice unde s-a găsit insuficient.

Starea igienică a școlilor se prezintă cu mult mai bine ca anul trecut, pentru că s-au construit multe localuri noi și s-au reparat multe din cele vechi.

În majoritatea cazurilor, personalul didactic își înțelege bine rostul și menirea sa, nelipsind aproape din nicio mișcare cooperatistă, întrucât mai toate băncile populare, obștiile și cooperativele sunt conduse de învățători.

Ar fi de dorit, repetăm și anul acesta, însă ca activitatea extrașcolară să nu sustragă prea mult pe învățător de la adevărata sa îndatorire, lăsând în părăsire bunul mers al școlii, dându-se loc la necompletarea cunoștințelor elevilor săi.

De netăgăduit interes este a vă arăta dv. mersul învățământului secundar în cursul aceluiași an, după cum se specifică în tabloul de mai jos:

Liceul Dinicu Golescu			**Școala normală de băieți**			**Școala normală de învățătoare**		
Personal didactic	Elevi înscriși	Promovați	Personal didactic	Elevi înscriși	Promovați	Personal didactic	Eleve înscrise	Promovate
15	446	331	18	491	63	19	285	19

***

Școala de comerț			**Școala de meserii Câmpulung**			**Școala profesională**		
Personal didactic	Elevi înscriși	Promovați	Personal didactic	Elevi înscriși	Promovați	Personal didactic	Eleve înscrise	Promovate
6	159	66	6	84	-	10	85	1

***

Școala de meserii Călinești			**Școala de meserii Racovița**			**Școala de economie casnică Budișteni**		
Personal didactic	Elevi înscriși	Promovați	Personal didactic	Elevi înscriși	Promovați	Personal didactic	Eleve înscrise	Promovate
2	19	2	2	30	4	6	32	3

Serviciul agricol

Acest serviciu împărțit în patru regiuni este condus de către un consilier agricol, ajutat de șase agronomi regionali, având următoarele principale atribuțiuni:

a) Aplicarea legii pentru reforma agrară și instrucțiunilor Casei centrale a cooperației și împroprietăririi, precum și aducerea la îndeplinire a însărcinărilor de ordin economic date prin diferite legi și regulamente;

b) Aplicarea legii pentru învoielile agricole și regulamentului pentru administrarea islazurilor.

Domnilor membri,

Guvernul liberal, în marea sa dorință încă de acum șapte ani, de a împroprietări pe săteni a luat masuri pentru îndeplinirea decretului-lege nr. 3697 expropriindu-se până azi 42 moșii cu o suprafață de 1.928 hectare, 2.355 m.p., din care s-au destinat:

a) Pentru împroprietărire 1.038 hectare, 4.630 m.p.;

b) Pentru diverse rezerve predate instituțiilor ca: școli, biserici, Serviciul tehnic, Serviciul zootehnic, Serviciul sanitar etc., o suprafață de 118 hectare, 9.200 m.p.;

c) Teren rămas disponibil de la sătenii deposedați și loturi demonstrative actualmente desființate 319 hectare, 6.578 m.p.;

d) Islazuri comunale rezervate din terenul de cultură și anume din suprafața rezultată din prima expropriere, în baza decretului-lege nr. 3.697/1918 ce se destinase împroprietăririi o suprafață de 313 hectare și 2.326 m.p.

e) Terenuri embaticare deținute de diferiți săteni din comunele: Țigănești, Călinești și Golești, 127 hectare și 2.700 m.p.;

f) Teren rezervat pentru drumuri de exploatare 10 hectare, 7.821 m.p.;

g) Total suprafața de 1.928 hectare, 3255 m.p., repartizată după cum se arată mai sus.

În întregul județ au rămas bine împroprietăriți un număr de 1.064 săteni pe suprafața de 1.128 hectare, 2.590 m.p., dintre care 981 săteni au achitat complet valoarea loturilor, cu care au rămas definitiv împroprietăriți, suma de lei 1.704.634, bani 95, pentru suprafața de 1.048 hectare, 2.590 m.p., la 28 comune rămânând a se mai elibera titluri definitive de proprietate numai la comuna Berevoești-Pământeni, al cărui debit este în curs de încasare la percepția respectivă.

Obștile de împroprietărire și comitetele care au fost constituite în primăvara anului 1919 pentru exploatarea terenurilor cultivabile expropriate în baza decretului-lege nr. 3.697/1918 s-au desființat și lichidat încă din toamna anului 1921, întrucât terenurile s-au parcelat și distribuit sătenilor cu drept la împroprietărire.

Obști de arendare funcționează în prezent două, constituite de săteni pentru terenuri luate cu arendă prin bună înțelegere de la proprietari și anume: Obștea M. Eustatiade cu sediul în comuna Ciulnița și Obștea Purcăreni cu sediul în comuna Purcăreni.

Obști de cumpărare actualmente funcționează în județ un număr de 11 și anume: Goleasca cu sediul în comuna Glâmbocel; Înfrățirea cu sediul în comuna Târgu Cârcinov; Cotlomuzul cu sediul în comuna Hârtiești; Gănești și Răscumpărarea, ambele cu sediul în comuna Retevoești; Spiru Hareț în comuna Ciulnița; Dârmonești în comuna Dârmănești; Bălilești în comuna Bălilești; Mihăești în comuna Mihăești și Purcăreni în comuna Purcăreni.

Parte din aceste obști urmează a se lichida în cursul acestui an, terenul fiind parcelat și urmează a se trece individual în posesia sătenilor cumpărători.

De asemenea, avem în ființă o cooperativă agricolă cu numele de „Lerești“ și care își are sediul în comuna Lerești.

Numărul islazurilor din acest județ sunt:

a) După legea din 1907 au luat ființă patru islazuri pe o suprafață de 166 hectare, 4.765 m.p., în comunele Târgu Cârcinov, Valea Mare Podgoria, Călinești și Nucșoara;

b) După legea agrară din a doua expropriere, comisiunile de ocol au expropriat pentru constituire de pășune comunală un număr de 96 islazuri, la 58 comune, pe o suprafață totală de 7.008 hectare și 8.130 m.p., rămânând expropriat în mod definitiv la Comisiunea județeană în apelurile ce s-au judecat până în prezent o suprafață de 4.458 hectare și 4.690 m.p., restul fiind în curs de judecare;

c) De asemenea, după legea agrară s-a expropriat în mod definitiv o suprafață de 661 hectare și 1.494 m.p. teren cultivabil în mod definitiv, din care 410 hectare 7.600 m.p.

destinat împroprietăririi individuale, care s-a și dat în acest an sătenilor îndreptățiți la împroprietărire, cu arendă, iar restul de 250 hectare și 3.894 m.p. embaticuri care se folosesc de diferiți săteni ce le dețin.

Serviciul agricol județean, pentru acest an a dat spre folosință la 51 comune o suprafață de 4.171 hectare și 50 ari islaz expropriat după legea agrară, pentru care comunele urmează a plăti statului o arendă de 181.009 lei, 58 bani.

Stadiul lucrărilor pentru aplicarea legii pentru reforma agrară în ceea ce privește comisiunile de ocol din județ sunt pe terminate, cu excepția câtorva cazuri de revizuire și pronunțarea hotărârilor, pentru islazurile aprobate cu avizul Consiliului tehnic al Casei pădurilor, iar Comisiunea județeană este de asemenea cu lucrările aproape pe terminate, în afară de câteva cazuri ce se mai găsesc la ordinea zilei și credem că cel mai târziu până la 1 ianuarie 1925 se vor încheia complet toate operațiunile.

Întinderea totală a terenurilor cultivabile din acest județ este de 42.037 hectare, între care 24.708 hectare sunt fânețe naturale, iar restul de 17.329 hectare sunt semănate cu diferite plante ca: grâu de toamnă, grâu de primăvară, orz de toamnă și de primăvară, ovăz, porumb, mei etc., cum și alte legume.

În acest județ majoritatea terenului de arătură se cultivă cu porumb.

Producțiunea cerealelor, fânețelor și viilor în anul acesta a fost mediocră, iar a pomilor fructiferi bună.

Biserica și cultul

În acest județ avem în total 160 biserici deservite de către 129 preoți și 225 cântăreți.

De asemenea, mai avem patru schituri, dintre care trei de călugări și anume: Slănicul cu un călugăr, Ciocanul cu trei, Cetățuia cu două și schitul de călugărițe Nămăești cu 17 monahii.

Biserici în construcție sunt: Dobrești, Priboeni, Drăghicești comuna Gorgan, Târgu Dealului din comuna Ștefănești și Aninoasa.

În restaurare sunt: biserica din Rucărul de Jos, biserica din Lereşti, schiturile Ciocanul și Nămăeşti.

Pentru construirea și repararea acestor biserici, județul a contribuit cu 15.000 lei, din care 5.ooo lei pentru Mânăstirea Nămăeşti și 10.000 lei pentru biserica din Priboeni.

Sarea religioasă a locuitorilor nu se prezintă tocmai satisfăcătoare deoarece bisericile în zilele de sărbătoare nu prea sunt vizitate.

Secta adventiștilor deși s-a ivit în vreo trei comune, nu pare a avea putința a face mulți adepți.

Cu ocazia conferințelor administrative, ce am ținut în județ, am arătat marele rău ce decurge de la îndepărtarea de la credința religioasă, fiind singurul imbold pentru a deveni buni și sârguitori cetățeni.

Situația silvică

Județul Muscel având o pozițiune muntoasă, posedă păduri seculare de o frumusețe uimitoare, astfel că exploatarea lemnului a luat un avânt mare.

Suprafața totală a pădurilor statului din acest județ este de 55.109,04 hectare, iar a particularilor este de 289.676 hectare, esență fag, stejar, anin, plop, brad și diverse.

S-au exploatat din pădurile statului 5.497 hectare, iar din a particularilor 21.116 hectare pentru trebuințele casnice și comerț.

Serviciul silvic al județului Muscel este condus de opt șefi de ocoale puși sub conducerea și direcțiunea unui director regional, ajutat de un subdirector cu sediul în orașul Pitești.

Ocoalele silvice sunt:

1. Ocolul silvic Câmpulung, cu sediul în orașul Câmpulung;
2. Ocolul silvic Rucăr, cu sediul în comuna Rucăr;
3. Ocolul silvic Aninoasa, cu sediul în comuna Aninoasa;
4. Ocolul silvic Domnești, cu sediul în comuna Domnești;
5. Ocolul silvic Corbi, girant șeful ocolului Domnești;

6. Ocolul silvic Leordeni[1], cu sediul în comuna Leordeni;
7. Ocolul silvic Carol I, cu sediul în comuna Mihăești;
8. Ocolul silvic Trivale[2], cu sediul în orașul Pitești.

Arestul preventiv

Mișcarea populației în arestul județului, de la 1 octombrie 1923, până la 1 octombrie 1924 este următoarea:

Arestați aflați la 1 octombrie 1923: 14 bărbați, 2 femei;

Arestați intrați în intervalul de la 1 octombrie 1923, până la 1 octombrie 1924: 212 bărbați, 20 femei;

Total: 226 bărbați, 22 femei;

Eliberați în același interval: 208 bărbați, 21 femei;

Rămași la 1 octombrie 1924: 18 bărbați, 1 femeie.

Starea sanitară a arestaților a fost relativ bună.

Localul fiind vechi și ruinat i s-au făcut reparațiuni în limita mijloacelor bugetare.

Serviciul sanitar

Serviciul sanitar al județului Muscel se compune din nouă circumscripții medicale, 36 cercuri de agenți sanitari și 23 cercuri de moașe, care funcționează sub conducerea unui medic primar, nouă medici de circumscripție, 36 agenți sanitari și 23 moașe.

Starea sanitară în acest județ de la 1 octombrie 1923 până la 1 octombrie a.c. a fost foarte bună, reieșind din excedentul născuților asupra morților, întrucât avem 4.785 născuți și 3.131 morți, deci avem un excedent de 1.654 nașteri.

Epidemiile ce au bântuit în acest județ, în același interval au fost: scarlatina, dizenteria, febra tifoidă, difteria, tuse convulsivă, oreion, rujeola și dalac, cu un număr total de 1.160 bolnavi, dintre care 108 cazuri mortale, iar restul de 1.052 cazuri vindecate în spitale și la domiciliu.

Cum vedem, epidemiile au dat în acest an un număr neînsemnat de îmbolnăviți și morți, procentul cel mare de morți îl dau însă în județul nostru copiii sugaci până la vârsta de un an, numărul lor ridicându-se aproape la jumătate din numărul total al morților, datorându-se această stare de lucruri lipsei de îngrijire ce au în primele zile născuții, deoarece locuitorii de la țară se servesc tot de moașele empirice, complet lipsite de cunoștințele higienice.

Cu această ocaziune vă aduc la cunoștință că: pelagra, sifilisul, tuberculoza și alcoolismul, flagele sociale sunt în floare, totuși întreprinderile luând un mare avânt, au adus alături de independența economică a sătenilor prin împroprietărire, o schimbare în traiul zilnic al maselor sătești, făcând prin asta ca boala mizeriei și a consumului de alimente stricate, pelagra să se împuținează. Numai că ceea ce acest fapt a putut schimba în bine, consumul grozav de mare după război al alcoolului a paralizat complet și vedem că dacă hrana bună încearcă să salveze din ghearele acestei crude boli pe cineva, băutura îl aruncă și mai mult în prăpastie.

Un al doilea flagel este sifilisul care în urma războiului a luat proporții îngrijitoare și prin măsurile luate de Serviciul sanitar și Ministerul Sănătății, prin campanii antisifilitice care au funcționat în județul nostru, au dat bune rezultate.

Activitatea spitalului Călinești până la 1 octombrie 1924:

S-au tratat în spital 543 bolnavi, dintre care 525 vindecați și 18 morți;

S-au dat 1.685 consultațiuni.

Activitatea spitalului Racovița:

S-au tratat 408 bolnavi, dintre care 399 vindecați și nouă morți;

S-au dat 2.114 consultațiuni.

Activitatea spitalului județean Câmpulung:

S-au tratat 707 bolnavi, dintre care 672 vindecați și 35 morți.

[1] Leurdeni, în original.
[2] Trivalea, în original.

Serviciul veterinar

Serviciul veterinar al județului s-a îndeplinit de doi medici veterinari, ajutați de trei agenți.

Vaccinările în scop profilactic, în interval de la 1 octombrie 1923, s-au făcut în număr foarte restrâns din cauza scumpetei vaccinului și a transportului în comune, care acum cade în sarcina proprietarului de vite.

Epizootiile ce au bântuit vitele locuitorilor în cursul acestui an au fost:

1. Turbarea în comunele: Nămăești, Livezeni, Bălilești, Drăghici, Tițești, Călinești, Rădești și Colibași;
2. Cărbune bacterian, în comunele: Jugur, Drăghici, Beleți și Câmpulung;
3. Cărbune emfizematos în comuna Corbi;
4. Pneumonie infecțioasă la râmători în comunele Mățău și Rucăr;
5. Brânca infecțioasă la râmători în comunele: Racovița, Leordeni, Godeni și Capul-Piscului;
6. Pesta porcină în comunele: Voinești, Boteni și Conțești;
7. Febra aftoasă în comuna Câmpulung.

Musca columbacă deși a apărut în primăvara anului acesta, însă în număr prea mic, nu a produs nicio victimă printre vite.

Numărul vitelor, după ultima catagrafie, este de: 246 armăsari, 1.573 cai, 1.496 iepe, 486 cârlani, 261 cârlane, 216 mânji, 149 mânze, 156 asini, 37 asine, 296 tauri, 12.416 boi, 8.943 vaci sterpe, 10.596 vaci cu lapte, 4.346 junci, 3.273 junici, 4.316 mânzați 4.119 mânzate, 5.614 viței, 4.960 vițele, 6 bivoli, 4 bivolițe sterpe, 2 bivolițe cu lapte, 2 malaci, 3.609 berbeci, 11.162 oi sterpe, 36.945 oi fătătoare, 1.146 miei, 4.916 cârlani, 11.496 cârlane, 346 țapi, 2.618 capre, 391 iezi, 615 vieri, 8.917 porci, 6.924 scroafe, 5.419 purcei, 1.629 purcele, 187.319 găini, 18.316 rațe, 8.946 gâște, 3.957 curcani, 343 alte pasări, 418 stupi cu albine.

Domnilor membri,

Bogăția județului nostru în animale, cum și produsele lor, a crescut în valoare în ultimul timp, și pe zi ce trece se va mări.

Guvernul dându-și seama de importanța întrebuințării ca reproducători masculi numai a acelora ce îndeplinesc anumite calități și pentru formarea unui fond în acest scop, a hotărât și Ministerul Domeniilor prin Casa Centrală de Cooperație a împroprietărit în anul acesta Serviciul zootehnic județean cu 19 hectare și 50 ari.

Din arendarea acestor terenuri s-a realizat suma de 30.000 lei.

În bugetul administrației generale a județului s-a alocat suma de 10.000 lei.

Prin bugetele comunelor rurale s-a prevăzut suma totală de 19.200 lei.

În bugetul comunei urbane Câmpulung s-a prevăzut suma de 10.000 lei.

Total 69.200 lei, venituri care se administrează de o comisiune compusă din 11 membri din care face parte cinci dintre cei mai de seamă crescători de animale din acest județ.

Afară de aceasta, în anul acesta, Ministerul Agriculturii și Domeniilor pentru facilitarea procurării reproducătorilor de rasă a mai dat sub formă de împrumut 100.000 lei Comisiunii zootehnice fără nicio dobândă, cu obligațiuni de a se restitui în termen de 15 luni.

În cursul acestui an, în ziua de 9 august s-a ținut prima expoziție zootehnică care a dat rezultate mulțumitoare.

S-a prezentat un număr de peste 250 bovine și cabaline, din care au fost premiate și medaliate.

Avem încredere că în aceste expoziții care se vor ține regulat anual, în acest județ, se va aduce o încurajare pentru crescătorii meritoși și un îndemn pentru ceilalți.

Mine

În județul nostru se găsesc mari cantități de lignit a cărui extragere se face pe o scară întinsă, aducând mari venituri județului și mai ales populațiunii din satele de unde se

recrutează muncitorii, care sunt foarte bine retribuiți.

Minele cele mai principale sunt:

1. Societate Lignitul cuprinzând minele: Poenari-Jugur și Jidava din comuna Schitu Golești, cu o producțiune anuală de 50-60.000 tone, având zilnic 300-400 lucrători și cu un capital în exploatare de 12.000.000 lei;
2. Societatea Cărbunele, cuprinzând mina Progresul din comuna Godeni, cu o producțiune anuală de 6-7.000 tone, având zilnic 30-40 lucrători și cu un capital în exploatare de 1.626.000 lei;
3. Societatea I.I. Beligrădeanu, cuprinzând minele Poenari-Jugur din comuna Poenari, cu o producțiune anuală de 20-25.000 tone având zilnic 150-200 lucrători și cu un capital în exploatare de 4.000.000 lei;
4. Societatea D.L. Cociu, cuprinzând mina Godeni, fost V. Pechii din comuna Schitu- Golești, cu o producțiune anuală de 1.000-1.400 tone, având zilnic 8-1o lucrători cu un capital de 500.000 lei;
5. Societatea Popescu & Lămbescu, cuprinzând mina Boteni din comuna Boteni, cu o producțiune anuală de 11-12.000 tone, având zilnic 3-5 lucrători cu un capital în exploatare de 5.000.000 lei;
6. Societatea I. Dumitrescu & Deaconu, cuprinzând mina Aninoasa din comuna Godeni, cu o producțiune anuală de 2-3.000 tone având zilnic 2-3 lucrători,
7. Societatea I. Hera cu denumirea „Mina Viitorul“ din comuna Berevoești, cu o producțiune anuală de 3.000 tone având zilnic 20-25 lucrători și cu un capital de 1.000.000.

În comunele Albești și Rucăr se extrage renumita piatră de construcție, iar în comunele Nămăești și Dragoslavele se găsește o varietate de marmoră și tot în aceste comune se fabrică var pe o scară întinsă.

Mișcarea cooperatistă

În județul nostru avem următoarele instituții cooperatiste:

1. Două federale și anume: „Negru-Voda“ cu sediul în orașul Câmpulung, dispunând de un capital social de 1.500.000 lei și un capital de operațiuni de 20.000.000 lei, și condusă de către un consiliu de administrație, compus din nouă membri, cu un președinte și un director și Federala Podgoria cu sediul în comuna Târgu Cârcinov, cu un capital social de 600.000 lei și un capital de operațiuni de 8.000.000 lei, condusă de un consiliu de administrație compus din 11 membri, de asemenea cu un președinte și un director.

Ambele federale fac operațiuni de credit și economie, aprovizionări și desfaceri în comun a produselor sătești.

2. 103 bănci populare cu un capital social de circa 34 milioane lei și un capital de operațiuni de peste 50.000.000 lei.

Tot în acest județ mai sunt 44 cooperative, dintre care majoritatea sunt de consum, iar altele de exploatări de păduri, cărbuni etc.

Din cele expuse mai sus reiese că mișcarea cooperatistă a luat un mare avânt în județul nostru.

Serviciul telefonic al județului

Acest serviciu este condus de un constructor-șef ajutat de șase cantonieri telefonici.

S-a construit în cursul acestui an posturi noi la comunele: Ciulnița, Mărăcineni, Rădești, Davidești și Vlădești; acum se lucrează la transferarea postului Bahna Rusului la Nucșoara cu material răscumpărat de județ de la Direcția PTT.

S-au refăcut liniile: Principala Câmpulung - Târgu Cârcinov, Stâlpeni-Bălilești - Poenița,

Mihăești - Drăghici, Racovița - Dârmănești - Coșești, Domnești -Pietroșani - Retevoești și Câmpulung - Mățău.

Mai necesită instalarea liniei telefonice pe o întindere de 77 km, cu un număr de 14 aparate, pentru ca toate comunele rurale să aibă legătură telefonică între ele și cu capitala județului.

Adaug că aceste lucrări se fac cu greutate din cauza anevoinței cu care se găsesc materialele și aparatele telefonice, cum și din cauza prețurilor excesiv de mari.

Serviciul de poduri și șosele

În județul nostru avem 962 km. drumuri șoseluite în stare de circulație, precum urmează:

Șosele naționale, 129 km;
Șosele județene, 167 km;
Șosele vicinale, 313 km;
Șosele comunale și străzi, 351 km;
Total, 960 km[3].

Peste aceste drumuri avem 2.431 poduri și podețe, din care 1.650 în bună stare, 434 mediocre și 347 rele.

Atât șoselele cât și podurile au avut de suferit anul acesta mult din cauza ploilor și viiturilor apelor, astfel că fără ajutorul mai simțitor al statului, județul din bugetul drumurilor se găsește în imposibilitate de a le aduce în bună stare.

La intervențiile deja făcute s-a alocat un ajutor de 1.400.000 lei din credite deschise de stat și sperăm că din bugetul viitor al ministerului se va da noi ajutoare.

În cursul acestui an tot cu ajutorul ministerului s-a reconstruit podul de pe Râul Târgului din orașul Câmpulung, s-a construit un pod pe Râul Doamnei, la Valea Nandrei, podul de la Jupânești pe același râu, podul de pe Bratia, la Vlădești, la Slobozia, podul peste apa Dâmbovița și podul de la Ștefănești peste apa Valea Isvorani.

Din fondul bugetului drumurilor s-a construit podul de peste Valea-Topor (Hârtiești).

Prestațiile care însumează 91.985 zile în valoare de 9.310.200 lei s-au executat până la 1 octombrie precum urmează: 27.414 zile cu brațe, 223 zile cu o vită, 11.977 zile cu două vite, 721 zile cu patru vite, 5 zile cu șase vite, în valoare de 3.978.675 lei, adică s-a executat 43% din debitul total.

Cu vitele au achitat în natură și executat următoarele lucrări pe șoselele județene, vicinale și comunale:

Reparațiuni de șanțuri, 291.793 m.l.;
Pietriș așternut, 9.801 m.c.;
Pietriș aprovizionat, 15.603 m.c.;
Terasamente, 18.661 m.c.;
Astupări de gropi și făgașe, 37.091 m.l.;
Diguri, 5.523 m.l.;
Canal, 3.589 m.l.;
Reparația podurilor, 140 buc.;
Caseuri, 84 m.p.;
Apărări, 16 m.l.;
Linii telefonice, 6.200 m.l.

Recapitulând valoarea lucrărilor executate, situația este următoarea:

Pe șoselele județene, vicinale și comunale din bugetul drumurilor însumează 1.035.030 lei;

Lucrările executate pe șoselele județene, vicinale și comunale din județ din fondul bugetului statului, 1.991.111 lei;

Valoarea totală a lucrărilor executate pe șoselele naționale, din bugetul statului 2.187.151 lei.

Total general 5.213.292 lei.

Serviciul de pază

Paza de zi și de noapte în comunele rurale se face cu guarzi comunali, plătiți din contribuțiunea locuitorilor muncitori de pământ până la 100 lei anual, iar industriașii, comercianții mijlocii și marii proprietari până la 1.000 lei anual, proporțional și cu venitul fiecăruia după rol.

[3] 962 km, în original.

Acest serviciu funcționează conform unui regulament întocmit de către consiliul comunal al fiecărei comune, prin care s-a fixat numărul guarzilor de pe întinderea și necesitățile fiecărui sat.

În anul acesta în același scop, s-a distribuit la 42 comune un număr de 156 arme cu cartușele necesare.

La 72 comune rurale avem un număr de 347 guarzi, ceea ce făcând proporția în mod egal ar veni câte cinci guarzi de fiecare comună, al căror salariu variază între 600 și 1.000 lei lunar.

În total, comunele au prevederi bugetare la venituri 3.319.238 lei, iar la cheltuieli 3.192.700 lei, din care s-a procurat și armătura.

În definitiv, putem susține că paza cu guarzi comunali, deși fiind la început nu se îndeplinește satisfăcător, totuși avem convingerea că cu timpul va da rezultate bune mai ales dacă s-ar controla riguros elementele care se recrutează și întrebuința numai la destinații pentru care s-a creat.

Situațiunea economică

Acest județ prin pozițiunea lui muntoasă face ca populațiunea majorității, să se ocupe cu cultivatul livezilor de pruni și cu creșterea vitelor, cu fabricatul varului și fasonatul lemnelor, pe când agricultura din cauza climei răcoroasă, nu poate produce tot felul de cereale, astfel că se importă mari cantități de grâu și chiar de porumb.

Livezile de pruni și pomi fructiferi, care în anul acesta au dat o frumoasă recoltă, face ca locuitorii prin fabricatul țuicii să dobândească beneficii frumoase.

Tot astfel, viile de la sudul județului, încurajând cât mai mult pe proprietarii vinicoli.

Industria și comerțul

În județul Muscel, cele mai principale fabrici avem:

1. Fabrica de spirt, oțet, drojdii comprimate și chiar Eau de Cologne[4] de la Clucereasa;

2. Fabrica de ipsos, asfalt și piatră măcinată izolatoare de igrasie, mozaic și carton asfaltat a societății Vălimăreanu din Câmpulung;

3. Fabrică de hârtie tot în Câmpulung;

4. Una fabrică de cherestea numită „Râul Târgului“ în Câmpulung și două în Rucăr.

Ca mică industrie avem foarte multe cuptoare pentru fabricat var și multe fabrici de cherestea.

În ceea ce privește comerțul, din cauza și situațiunii geografice, acest județ nu are mari piețe de desfacerea produselor sale.

Situația financiară a județului

După cum s-a expus și în anul precedent, bugetul județului până în anul 1919, nu s-a putut echilibra decât cu subvenții din partea Ministerului de Interne și împrumuturi la stat, care variau între 20.000 și 90.000 lei.

În ultimii ani, grație faptului că pe deoparte s-au mărit simțitor veniturile județului, iar pe de altă parte, că cheltuielile s-au făcut cu deosebită chibzuință, s-a ajuns nu numai a se echilibra bugetul fără ajutoare din partea statului, dar chiar s-au putut agonisi economii însemnate.

Am exprimat în anul precedent dorința ca din excedentele rezultate și cu ajutorul unui împrumut, să construim un Palat Administrativ, însă din cauză că în aceste timpuri, un împrumut nu s-ar fi putut contracta decât în condițiuni nefavorabile pentru județ, am socotit nemerit să amânăm această chestiune pentru anul viitor, când sperăm că s-ar putea contracta un împrumut în condiții mai avantajoase.

[4] Eau de Cologne = Apă de Colonia = Odicolon = Alcool amestecat cu diferite esențe aromate, vegetale.

Fiindcă legea de organizarea judecătoriilor de ocoale, prin art. 9, pune în sarcina județelor procurarea localurilor pentru judecătoriile rurale și fiindcă nu numai că județul plătește chirii mari pentru asemenea localuri, dar în unele localități nici nu se găsesc localuri proprii unei asemenea destinații, am socotit că achiziționarea unor imobile pentru judecătoriile rurale prezintă aceiași importanță ca și pentru Palatul Administrativ și în consecință, am propus și D-voastră în ședința de la 12 iulie 1924 ați încuviințat ca, cu parte din excedentele realizate să se cumpere un local pentru Judecătoria rurală Boteni, al cărui cost s-a fixat la 200.000 lei.

Cu restul din excedente și împrumutul ce credem că se va putea contracta în anul viitor, sperăm că se va putea realiza construirea Palatului Administrativ și ar fi de dorit ca să se mai achiziționeze localuri și pentru alte judecătorii rurale din județ.

După conturile definitive, situația financiară a exercițiului 1923 se prezintă la 30 iunie 1924, astfel:

I. Bugetul Administrațiunii Generale

a) Încasări efectuate de la 1 ianuarie 1923 până la 30 iunie 1924, 2.180.003,22 lei;

b) Plăți efectuate în acelaşi interval de timp, 1.438.121,70 lei;

c) Excedent numerar consemnat, 741.881,52 lei.

II. Bugetul drumurilor

a) Încasări efectuate de la 1 ianuarie 1923 până la 30 iunie 1924, 2.255.509,10 lei;

b) Plăți efectuate în acelaşi interval de timp, 1.375.806,20 lei;

c) Excedent numerar, 879.702,90 lei.

Situația împrumuturilor județului

Județul are contractate la Casa Creditului Județean și Comunal, cinci împrumuturi, în valoare totală nominală de 271.600 lei, pentru care se plătește o anuitate de 17.187 lei și 50 bani capital și procente.

Din capitalul împrumutat la Casa Creditului Județean și Comunal s-a amortizat până la 31 decembrie 1923, 76.822 lei și 80 bani și a mai rămas de amortizat 194.777 lei și 20 bani, iar datoria în total capital și procente, se cifrează la 31 decembrie 1923, la 309.639 lei și 85 bani.

Domnilor membri,

Terminând cu expunerea situației generale, am deplină încredere că D- voastre, conduși de cele mai frumoase simțiminte pentru binele și prosperarea județului nostru, nu veți cruța nimic pentru a duce la bun sfârșit lucrările ce am onoare a vă supune cunoștinței și aprobării D-voastră.

Prefect, N.D. Nicolau
Secretarul Consiliului Județean, Al.I. Mateescu

Prefectura Județului Muscel, Prefect N.D. Nicolau, Expunerea situațiunii județului Muscel prezentată Comisiunii interimare județene de prefectul județului în sesiunea ordinară de la 15 octombrie 1924, în „Buletinul oficial al județului Muscel”, an IV, octombrie 1924, Tipografia Gh.N. Vlădescu și Fiul, Câmpulung Muscel, 11p.

Peru-istorie si civilizație
Jurnal de călătorie - Noiembrie 2017

Medic dr. Oțelea Gheorghe

Daca mă cuprinde nostalgia când mă gândesc la copilărie, alături de glasul ocrotitor al tatălui și căldura îmbrățișării materne, este vigoarea și puterea viselor de atunci.

La 10-12 ani ai aripi și lectura unei cărți iți poartă imaginația pe tărâmuri îndepărtate pline de mister, frumusețe sau glorie.

Dar ce vis frumos când în el se împletesc toate: mister, glorie, frumusețe și viața „ te lasă" chiar și la 50 de ani să îl transformi în realitate; să îl trăiești și să nu fi dezamăgit. Nu trebuie să uităm că visele copilăriei au o poleială specială și așteptări de multe ori exagerate. Să purcedem la drum pe tărâmul incașilor, vis împlinit în noiembrie 2017, dar înainte de aceasta, o scurtă prezentare a istoriei acestor meleaguri.

Mitologie și istorie

Civilizațiile andine atestate începând cu 10.000 de ani în urmă au trecut treptat de la stadiul micilor comunități de vânători-culegători, la comunități sedentare de agricultori, pescari, și păstori.

Cu ajutorul descoperirilor arheologice s-a demonstrat că în jurul anului 7000 i.Hr. s-a realizat domesticirea camelidelor, lama și alpaca, din formele sălbatice guanaco și vicunia.

În jurul anului 5.000 î.Hr. este atestată tot arheologic cultivarea fasolei. În anul 1957, în peștera Lauricocha s-au descoperit cele mai vechi rămășițe umane la o altitudine de peste 4000 m lângă lacul cu același nume. Datarea cu carbon confirmă o vechime de circa 9500 ani.

Urme ale activității grupurilor de vânători- culegători au fost datate în jurul anului 13000 i.Hr.

Ultimele descoperiri arheologice au reconsiderat prima civilizație ca fiind Caral (Norte-Chico), când se pare că au apărut primele așezări urbane, contemporane cu primele civilizații euro-asiatice acum 6000 de ani, deci în jurul anului 4000 i.Hr.

Astfel, cel puțin pentru momentul actual al cercetărilor arheologice, Caral a fost recunoscută ca fiind cea mai veche civilizație din America.

Este unul din cele 6 locuri în care civilizația a apărut separată în lumea antică.

Teoriile susținute de analiza cu carbon a rămășițelor umane par a confirma interdependența comunităților de coastă bazate pe pescuit și cele preponderant agrare din interiorul continentului, acestea din urmă prin cultura bumbacului furnizând materia primă pentru plasele de pescuit, la schimb cu pestele și fructele de mare din zona costieră.

Cultura Chavin apare la o 1000 de ani după declinul culturii preceramice Caral, în intervalul 900-250 i.Hr.

Este remarcabilă ceramica cu imagini monstruase, ireale, capete de jaguar cu aspect feroce ce sugerează importanța religiei, a șamanilor ce foloseau substanțe psihedelice (consumul cactusului San Pedro).

Folosirea ritualică a cactusului San Pedro este certă fiind imortalizată în piatra. Aspectul înfricoșător, ireal, ar putea fi expresia artistică a substanțelor halucinogene, încercarea ritualică de alungare a spiritelor (similar prezenței garguilor pe catredralele occidenteale în Evul Mediu) sau o prezentare metaforică a luptei comunităților umane (agrare) cu natura aspră și imprevizibila.

Au urmat în nord cultura Moche cu ceramică extrem de realista și realizări deosebite în domeniul prelucrării metalurgice, iar în sud intre 700 i.Hr și 200 d.Hr, cultura Paracas. Aceasta din urmă a lăsat moștenire un patrimoniu bogat dovedind o mare pricepere în medicină, ceramică, textile, fiind precursorul culturii Nasca. De subliniat că lumea științifică atrebuie vestita geoglifa „Candelabru" culturii Paracas.

Oarecum contemporane, culturile Nasca (100 d.Hr.-700 d.Hr), Tiwanaku- Tiahuanaco în spaniola- (300 d.Hr-1100 d.Hr.) și în Nord Imperiul Wari, au fost predecesorii și putem spune sursele de inspirație religioasă, științifică, culturală a marelui Imperu Incas. Acesta va avea în doar 250 de ani de atestare istorică, din care 100 de ani ca imperiu, cea mai mare extindere în America.

Situat lângă lacul Titicaca, orașul milenar Tiwanaku, construit la peste 3800 metri, este unul dintre cele mai înalte centre urbane construite vreodată.

Orașul a atins apogeul intre 500 și 1000 d. Hr, estimările populației fiind de cel puțin 10.000 locuitori. Din păcate, doar o mica parte a orașului a fost excavată și este de remarcat că numele lui real ca și în cazul misteriosului Machu Pichu nu este cunoscut.
Specific acestei culturi este tehnica de agricultură pe „câmpuri ridicate" înconjurate de canale de apa ce captează căldură și evită înghețul pe timp de noapte. Acestea aveau dimensiuni considerabile- lățime 7-10 m și până la 200 metri lungime.

În 2025, cercetătorii au anunțat descoperirea unui templu pe care arheologii l-au numit Palaspata, la 210 km sud de Tiwanaku, de dimensiunea unui bloc (amprenta la sol).

Contemporan în nord cu imperiul Tiwanaku a fost imperiul Wari, relația lor fiind comparată cu perioada războiului rece dintre SUA și Uniunea Sovietică. Destrămarea simultană a celor două imperii, fară să existe un conflict armat de amploare, au determinat istoricii să considere că modificările climatice severe și de durata, au prăbușit cele 2 civilizații la baza agrare.

Tribul Inca se pare că a avut legături foarte strânse cu cultura Tiwanaku. Agricultura terasată, arhitectura cât și mitul creației lui Viracocha între stramosi, fac că această teorie să aibă credibilitate.
La Tiwanaku s-au pus bazele arhitecturii monumentale, iar sub aspect mitologic este civilizația care a dezvoltat cel mai mult mitul Viracocha, adoptat și de incași.

În jurul anului 1200 d.Hr., istoricii s-au pus de acord în privința primelor consemnări ale tribului Inca. Se pare că erau un trib războinic ce a coborât din munți spre Cusco.

Fondatorii acceptați în toate variantele ce privesc originile tribului au fost Manco Capac și Mama Occlo (soția și sora lui).
Alt an de referință este 1430.

Fiul lui Inca Viracocha, denumit Sucu, ce va deveni Pachacuti (cel ce zguduie pământul), apără Cusco de tribul Chanka și pune bazele imperiului Inca domnind intre 1438-1471 ca al IX-lea Sapa Inca.

1533 este anul fatidic în care imperiul se va prăbuși sub conquistadorii spanioli conduși de Francisco Pizaro. Aceștia au profitat de Războiul Civil dintre frații pretendenți la tron: Atahualpa și Huscar.

Atahualpa este ucis de spanioli și în urma morții lui Huascar, un alt frate vitreg, Manco Capac al II-lea este pus ca rege marioneta în Cusco de către spanioli.

În urma unei revolte, acesta părăsește Cusco și se retrage în munți la Vilcabamba, unde va pune bazele noului imperiu Inca. De aici va organiza rezistența incașilor ce se vă încheia după 40 de ani cu uciderea lui Tupac Amaru (1572), ultimul Sapa Inca.

Astfel se încheie Era Incașă (1438-1452). Urmeaza Era Colonială considerată de fapt din 1533-anul începutului cuceririi imperiului Incaș- până în 1821 când în urma independenței a început Era Republicană până astăzi.

Jurnal de călătorie

Câteva date despre Peru sunt necesare pentru a înțelege „scena" spectacolului ce se vă desfășura:

- Populația: 34 milioane;
- Capitala: Lima;
- Limbi oficiale:spaniola, quechua, aymara
- Moneda: Sol (5 Sol=1,2 Euro);
- Guvernare-republică prezidențială;
- Religie-catolicism roman;

- Șase vulcani cu altitudini de peste 6000 de metri: Coropuna, Ampato, Solimana, Chachani, Hualca-Hualca;
- Lacul Titicaca (3812 m), lac navigabil la cea mai mare altitudine;
- Țara cu cel mai mare număr de specii acvatice;
- Locul 3 în lume la numărul de specii de mamifere;
- Locul 3 în lume la numărul de specii de pasări ce cuibăresc;
- Unicul loc în lume unde trăiesc cele 4 specii de camelide andine: lama, alpaca, vicunia și guanaco (fig.1);
- Un număr extrem de variat de ecosisteme: coastă, deșert, altiplano, junglă și gol alpin.

Pentru a sublinia parcă apetența pentru superlative, este de remarcat imensul port de apă adâncă de la Chancay, la 80 km nord de Lima realizat de China în 2024, ce va reduce cu 2 săptămâni drumul comercial pentru cupru, porumb și alte mărfuri din Brazilia, Peru, evitând canalul Panama.

Survolarea Anzilor cu creste de 6000 de metri a fost un spectacol impresionant al forței brute a naturii. Maiestuoși, gri și înväluiți în ceață, contrastau teribil cu pășunile alpine verzi și primitoare ale Carpatilor.

Lima

Lima este capitala și cel mai mare oraș al Republicii Peru, fiind de asemenea capitala Provinciei Lima. Este centrul commercial, industrial, financiar și cultural al țarii. Populația este de peste 10 milioane locuitori (o treime din populația țării) și de remarcat că al doilea oraș că mărime, Arequipa, are doar 2 milioane de locuitori.

Orașul a fost fondat de Francisco Pizarro în anul 1535.

Plasarea geografica face ca ziua și noaptea să aibă permanent câte 12 ore.

Plouă foarte rar iar proximitatea Pacificului nu permite înghețul și generează o ceață umedă ce compensează parțial lipsa precipitațiilor.

Principalul fenomen meteorologic îl constituie curentul marin Humboldt numit și Peruvian cu o temperatură de 8 Celsius, perturbat periodic de El Nino (Copilul Domnului) curent cald, tropical, ce aduce seceta pe litoral, furtuni și inundații în zona montană.

În Lima sunt înmatriculate aproximativ 2 milioane de mașini (jumătate din numărul autoturismelor din țară).

Curenții oceanici și faleza înaltă favorizează practicarea surfingului, a zborului cu parapanta și a altor sporturi nautice.

Datorită cutremurelor frecvente, riscul de tsunami este major și oficialitățile au realizat tuneluri speciale ce permit retragerera rapidă de pe plaja. (Fig.2)

În zona centrală- cartierul Miraflores totul este sigur, dar în suburbii situația se schimbă și ghidul ne-a dat o hartă a orașului cu zona sigură încercuită pentru siguranța noastră.

Clasa mijlocie câștigă aproximativ 750-800 dolari pe lună. De exemplu un profesor de gimanziu câștigă 900 de dolari.

Paracas- insulele Ballestas

Trezirea s-a făcut la ora 3 dimineața pentru a putea pleca la ora 4. Rulăm timp de 4 ore pe autostrada Panamericană având în stânga dune imense de nisip, iar în dreapta Oceanul Pacific. De remarcat că acest deșert este prelungierea Nordică a deșertului Atakama fiind numit și „deșertul fară nume”, deoarece Chile nu a permis numele Atakama.

Desi în Lima sunt vestigiile unei vechi civilizații preincase (destul de recent descoperindu-se o piramidă ce adăpostește mai multe mumii), cultura Paracas a fost prima civilizație preincasa care ne-a fost prezentata. Este renumită pentru arta să textilă extraordinară, cunostiintele medicale (trepanații în scop medical) și ceramica să decorată (perioada Paracas Necropolis- 1 i.Hr-200 d.Hr.).

În cursul dimineții ne-am îmbarcat în bărci rapide și am parcurs 10 km în larg timp de 45 de minute pentru a vizita insulele Ballestas.

Șocul creat de mirosul greu de guano asociat cu zgomotul produs de talazuri și țipătul zecilor de mii de cormorani nu poate fi

uitat lăsând o impresie olfactivă și auditivă teribilă.

Insulele mai poartă numele ușor peiorativ de „Galapagosul săracilor”. Ne-am delectate ochii cu grupuri de pinguini Humboldt, vulturi curcani și lei de mare ce își făceau siesta agățați de stânci. Principalii producători de guano sunt cormoranii și pelicanii. (Fig.3)

Insulele au pază armată permanentă și exploatarea lor se realizează periodic, dar totul se face manual, fară utilaje pentru a conserva coloniile imense în habitatlul lor.

Alături de minerit și pescuit, exploatarea guano (cel mai valoros îngrășământ natural din lume) asigură o parte importantă din veniturile țării.

La întoarcere în mica stațiune Paracas am admirat celebrul candelabru „desenat” pe dune, opera culturii Paracas a carei semnificație nu este cunoscută. (Fig.4)

18.11.2017

Am înnoptat ultima oară pe malul Pacificului. Peru are 3000 km de coastă, iar ceața ce apare de la ora 5 dimineața până la ora 9 dimineața este foarte umedă și este singura sursă de apă.

Impresia lăsata de vulturii ce zburau în cercuri largi și zgomotul valurilor Pacificului a fost de neuitat. Ne-am luat rămas bun de la „leagănul vieții”- marele Pacific și ne-am lăsat „îmbrățișați” de tăcerea stranie a deșertului.

Nu pot trece mai departe fară să amintesc faptul că de aici un drum de 380 km până în Cusco asigura capitala cu pește proaspăt. Cărăușii alergau în mai puțin de 24 ore făcând ștafetă din 3 în 3 km într-o organizare extraordinară.

Drumul prin deșert spre Nasca a fost extrem de monoton cu excepția observării singurei bufnițe terestre de zi ce își face cuib în pământ, adaptare perfectă la lipsa vegetației.

Cu câțiva kilometri înainte de destinație, am trecut pe lângă turnul de observație realizat cu sprijinul arheologului și matematicianului Maria Reiche ce și-a dedicat întreaga viață (1903-1998) misterului de la Nasca. Plecăm la aeroportul ce îi poartă numele de unde cu un avion ușor Cesna de 6 locuri am survolat misterioasele geoglife. Pentru mulți din grup a fost sport extrem și sigur nu aș mai repeta această experiență vreodată.

Geoglifele au fost descoperite întâmplător în 1939 de savantul American Paul Kosok în timpul unui zbor când căuta canale de irigație.

În Nasca (588 metri) există un muzeu cu o figură de ceară ce o reprezintă pe Maria Reiche, considerata „curatorul’’ liniilor Nasca. Aceasta și-a dedicat viata conservării și descifrării enigmelor acestor geoglife. Munca a fost una de pionierat dar și foarte controversată. Teoria dezvoltată de ea în 1940 ca acestea ar reprezenta un calendar astronomic suferă de un nivel scăzut de dovezi științifice nefiind acceptată de comunitatea oamenilor de știință. Contribuția ei este însă majoră cu privire la valoarea patrimonială a sitului. Acesta este acceptat în anii 90 ca sit al Patrimoniului Mondial Unesco.

Trebuie subliniat că timp de 100 de ani au fost localizate 430 geoglife, iar în ultimele 6 luni cu ajutorul inteligenței artificiale și a dronelor s-au mai descoperit încă 303 (știre din 2024).

Remarcabil în Nasca este sistemul de captare a apei freatice prin puțurile largi cu coborâre în spirală, câteva active și astăzi (fig.5).

Mumiile celebre imbracate în textile duse la rang de artă, misterioasele geoglife și ingeniosul sistem de irigații sunt moștenirea peste timp a acestei culturi ce ne umple de uimire și respect. (fig.6).

După 350 de kilometri parcurși cu o diferență de altitudine majoră (2000 m) ajungem seara în superbul Arequipa (2400 m). Al doilea oraș ca mărime în Peru (2 milioane de locuitori) și considerat capitala gastronomică a țării, se mândrește cu catedrale și biserici, cea mai reprezentativă fiind Mănăstirea Santa Catalina.

„Orașul Alb” construit cu piatra vulcanica de culoare albă din vulcanul Chachani și roșie din vulcanul Misti, cu aspectul lui colonial de secol XVII, te duce înapoi în timp. Acesta este copleșit de straja celor 3 vulcani maiestuoși: Misti, Chachani și Pichu Pichu , ce întregesc tabloul unui oraș de poveste.

Am vizitat Mănăstirea Santa Catalina, un oraș în oraș, cu o suprafață de 2 hectare, fondată în 1580 de o văduvă bogată Maria de Guzman, destinată educării tinerelor fete. În momentele de plină activitate, adăpostea 300 de călugărițe. Familiile înstărite plateau pentru a-și trimite tinerele în vederea educației.

Mănăstirea era structurată asemenea unui oraș cu străzi având nume și curți interioare asemeni unor piețe publice. Prima curte era destinată novicelor ce stăteau în această zonă 4 ani. În mijlocul curții este un arbore de cauciuc și această curte era cunoscută drept „curtea tăcerii” datorită jurământului de tăcere și dedicării lor muncii și rugăciunii. Familiile bogate plăteau 100 de monezi de aur pe an cu titlul de zestre.

A doua curte –Claustrul Portocaliu- numit după portocalul ce tronează în mijlocul curții era accesibilă celor ce după 4 ani se dedicau vieții monahale. Tot în această zonă exista o cameră mortuară unde erau osemintele călugăritelor, iar pe pereți portretele lor realizate în primele 24 de ore după moarte deoarece în timpul vieții nu aveau voie să fie pictate.

A treia curte- Marele Claustru- era locul unde se întâlneau duminica călugărițele și schimbau produse artizanale (patiserie, săpunuri). Curtea era înconjurată de dormitoare unde după posibilitățile materiale ale familiilor, călugărițele puteau avea și servitori. Fiecare curte era colorată în alta culoare, cromatica diferită accentuând diferențele utilizării lor. (fig. 7)

Ziduri masive de 4 metri izolează total mănăstirea chair dacă aceasta este plasată în mijlocul orașului.

În astfel de călătorii trebuie să ai și un dram de noroc și bagheta magica a zeiței Fortuna s-a pogorât asupra mea de 2 ori în Peru. O data în Arequipa și a doua oară în Machu Pichu unde a înlăturat ceața pentru a putea admira minunatia incașă.

Norocul din Arequipa a fost vizita la Museo Santuarios Andino ce o adăpostește pe Juanita, celebra mumie incașă, descoperită pe vârful Ampato și pe care am găsit-o „acasă” deoarece o marte parte din an călătorește prin muzeele lumii. (fig. 8 și 9)

Muzeul este dedicat acestei descoperiri din 1995 și pune superb în evidență latura umană având și o încercare de a reproduce chipul fetiței de 12 ani sacrificată în 1450 la peste 6000 m.

Față de cruzii mayași, sacrificiile umane incașe le poți compara cu cele dacice. Juanita, pură, ingenuă, crescută de mică pentru sacrificiu, este dăruită zeilor la 12 ani fara cruzime (s-a determinat prin studii că a fost sedată cu coca și îmbătată cu chica) și lovită în cap cu precizie penru a nu suferi. Sacrificiile umane erau rare și pregătite minuțios în Cusco unde timp de un an persoana aleasă era tratată și hranita foarte bine.

Despre peruani

- Despre urmașii vechilor incași, actualii peruani, nu pot avea decât cuvinte de admirație: sunt săraci, dar primitori, insistenți la modul plăcut, nu agasanți, mai mult rugători dar demni. Au vocea caldă, moderată, vorbesc linistit și te cheamă la ei fară urletele și lipsa de respect din Orient. Nu încearcă să te păcălească, se simte ceva nobil și vechi în ei.
- Atât de colorați într-o natură atât de ștearsă și aspră.
- Când se bucură o fac din plin - nunțile durează 3 zile și beau mult.
- Au coduri de culori la căciuli pentru statutul social, iar când se întâlnesc nu dau măna: salutul este schimbul de câteva frunze de coca din traista special pe care o poartă fiecare.
- Umanitatea din ei a explodat în minunatele culori din textile, iar asprimea naturii le-a accentuat latura mistică.

- Sunt plini de legende, superstiții, un animism complex cu tentă filozofică profundă.

Cum altfel să se exprime creierul uman pe platourile andine impresionante prin măreția și aprimea lor?!

Va urma în nr. viitor!

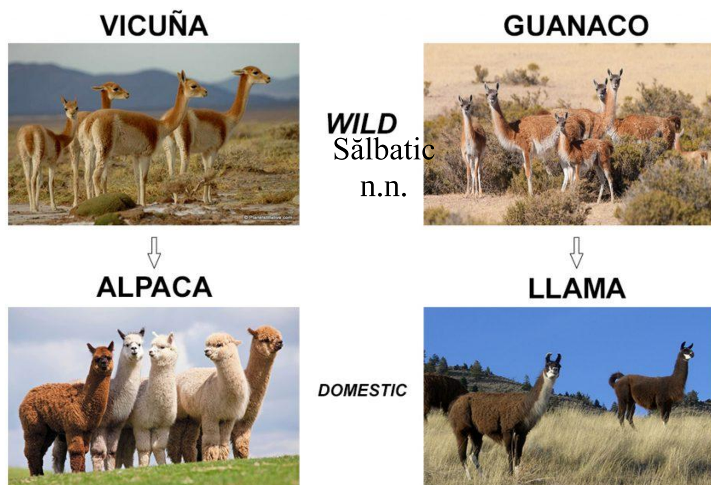

Figura 1

Figura 2

Figura 3

Figura 4

Figura 5

Figura 7

Figura 6

Sursă internet:

Discovery of the frozen mummy "Juanita" near the summit of Ampato, north of Arequipa, 1995.
Photo: Johan Reinhard, "Peru in Images".

Figura 8

Figura 9

Bibliografie:

1. World Heritage Conventions-Unesco.org.en
2. Brittanica.com
3. www.livescience.com
4. Tiwanaku-stramosii incasilor de Margaret Young-Sancez Univeristy Nebraska 2004
5. Incasii noi perspective-T.K.McEwan ABC-Clio 2006
6. Cuzco antic de Brian Bauer
7. Smithsonian Magazine

IN MEMORIAM
IN HONOREM LA PRIMIREA ÎN ACADEMIA…CEREASCĂ

Prof. Tudor Vlad
Liceul Teoretic „Victor Slăvescu" - Rucăr

Măsura valorii unui mare spirit se arată cu adevărat abia după ce trece Marele Zid, granița eternă dintre cele două lumi.

Părintele **Gheorghe Cârstina** a fost un astfel de spirit, și mai mult decât atât a dat cel mai bun exemplu de cât de aproape de noi este dimensiunea umană a unui om care merge pe calea dumnezeirii..și care-i cheamă și pe alții să meargă pe ea.

Printr-o fericită coincidență a destinului, l-am cunoscut pe „**Padre George**" în calitate de cercetător neobosit al istoriei și al folclorului, mai întâi al zonei Muscel și mai apoi al întregului spațiu românesc. Nu întâmplător, îl regăsim printre membrii fondatori ai Filialei Muscel a Societății de Științe Istorice din România, loc unde și-a etalat cu credință și muncă iubirea față de neamul românesc și în special de Muscelul nostru.

Mai apoi am aflat de activitatea Domniei Sale de pictor de lăcașe de cult dar și de restaurator. Văzându-i lucrările am înțeles ce înseamnă harul de la Dumnezeu în artă, pe lângă comoara harică dată ca preot și mărturisitor al lui Hristos.

Prietenia care m-a legat și m-a onorat în egală măsură de un astfel de OM, s-a transformat în timp într-o neașteptată „ucenicie" cultural-spirituală, pe care am cuprins-o fericit fiind fără măsură, de șansa de a învăța multe lucruri deosebite.

L-am perceput pe acest Părinte în multe ipostaze, dar cea care m-a impresionat cel mai mult a fost aceea de om al datoriei, abordată ca o misiune sacră, datorie de care s-a achitat magistral și față de familie și față de enoriași ca om responsabil de păstorirea întru mântuirea sufletului, dar si față de tezaurul nemăsurat al culturii tradiționale românești strâns împletită cu istoria .

Se cunosc multe fapte din viața și activitatea lui **„Padre George"** - nume pe care l-a primit în Italia cu ocazia vizitelor oficiale la Vatican, acolo unde s-a dus și ca un Dac veritabil, fascinând pe cei prezenți prin portul popular românesc, pe care l-a purtat cu toată mândria unui neam care a impresionat Imperiul Roman. A fost de trei ori la Vatican, fiind primit și de Pontiful Ioan Paul al II-lea.

Eu vreau să scot în evidență câteva evenimente la care am făcut o echipă extraordinară cu părintele, alături de oameni de excepție din Rucăr și Dragoslavele, evenimente care au consacrat aceste comune la nivel național ca purtătoare de valori tradiționale de prim rang. Este vorba despre simpozioanele naționale cu tema „***Drumurile Oilor-Transhumanța –remitizarea Mioriței"*** manifestări de un nivel științific universitar și academic, desfășurate la Cașin-Vrancea în anii 2016-2019. Acestor manifestări li s-au adăugat cele cu caracter similar de la Soveja, elementul care reunește aceste comune, fiind acela legat de migrația rucărenilor și dragoslovenilor în secolul al XVII lea din cauze sociale, economice și politice.

Cel mai important eveniment de acest gen a fost însă Simpozionul Internațional „Cucuteni 5000 Redivivus" desfășurat în parteneriat cu Universitățile Tehnice din Bacău, Iași și Chișinău, unde a fost răsplătit cu aplauze bine-meritate pentru comunicările sale de cel mai înalt nivel științific.

Și datorită activității sale deosebite această manifestare s-a desfășurat în zilele de 9-10 septembrie 2023, la Dragoslavele și la Rucăr, Simpozionul Internațional „**Cucuteni 5000 Redivivus** " ajuns la cea de-a XVIII a ediție dar și manifestarea folclorică „**Hora care ne unește**", ajunsă la cea de-a V a ediție.

Binecuvântarea manifestării, dată de preotul paroh Gheorghe Cîrstina care s-a prezentat cu această ocazie – preot, pictor, documentarist, cercetător în istorie și în folclor-a pus evenimentul sub patronajul spiritual al Celui de la care vin toate harurile, toate bucuriile și toate împlinirile.

Suportul desăvârșit administrativ și organizatoric, oferit de primarii Ion Băcioiu-Dragoslavele și Ionel Dulamă-Rucăr, la care s-a adăugat efortul admirabil al doamnelor Simina Dulamă-Chiperi și Cârstina Ana-Maria, precum si integrarea acestui spectacol-document în sărbătoarea **„Expopastoralis**” prilejuită de zilele comunei Rucăr, constituie încă argument de prim rang în favoarea unei unități culturale, istorice și folclorice care leagă comunități care împărtășesc un set de valori comune de cel mai înalt nivel la care părintele Cârstina și-a adus contribuția primordială.

În Epoca Modernă, și apoi în contemporaneitate, se creează astfel de evenimente care prin caracterul și prin desfășurarea lor, schimbă mersul molcom al vremii.Indiferent dacă aceste evenimente par ași trage esența lor cultural-spirituală de pe vremea când nu se știa de vreme, sau din preaplinul vremii de acum, aceste veritabile „**pietre de hotar**” ale timpului, au rostul și rânduiala de a ne aduce laolaltă, de a ne re-veni și de a ne re-uni, întru cele mai frumoase și mai nobile idealuri.

Reușita remarcabilă a acestor manifestări i-a dat părintelui o bucurie nemăsurată, înscriindu-se și cu acest prilej în galeria marilor personalități muscelene și argeșene din toate vremurile..Prin tot ceea ce a făcut acest OM s-a alăturat celuilalt mare preot și om de cultură al comunei Dragoslavele, Ioan Răuțescu.

Cu jale însă, a venit și vremea despărțirii de Părinte, după o lungă suferință, preotul Cârstina trecând prea devreme la cele veșnice, în data de 15 februarie 2025. Cu nădejdea cea de obște duhovnicească în învierea cea de la capătul veacurilor, aducem veșnică pomenire și mulțumire pentru tot ce a făcut frumos, rodnic și nobil în această viață…

IN AETERNAM MEMORIAM ET HONOREM, MAGISTER ET PADRE…

